

AYRIMCILIKLA MÜCADELEDE
YÖRÜNGE

Sayı 2 / Kasım 2019

Fotoğraf Betimleme: Suyun üstünde havalanan bir martı.

DOSYA:
BAĞIMSIZ YAŞAM

Engelliler Konfederasyonu'nun Süreli Yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

Dergi Editörü: Birsen Kaya / Tasarım: Piudesignads

03
**DÜŞTÜM YOLLARA
YOLLARA, AŞTIM
DAĞLARI, DAĞLARI**
TURHAN İÇLİ,
ENGELLİLER KONF.

07
**ENGELSİZ BAĞIMSIZ
BİR YAŞAM**
ALİ FUAT MENGÜÇ

12
**ULUSLARARASI
HUKUKTA
BAĞIMSIZ YAŞAM
HAKKI**
AYŞE SARI

19
**BAĞIMSIZ YAŞAM
HAREKETİNİN
DENİZ FENERLERİ:
Skansgård&Ratzka**
SELEN DOĞAN

27
**BAĞIMSIZLIK HİSSİ
SPORUN
DOĞASINDA VAR**
ONUR YILMAZ

34
**BAĞIMSIZ YAŞAM
VE KADINLAR**
ZÜLEYHA MANGAN

43
**BİR İNSAN NEDEN
BAĞLIDIR ÜLKESİNE**
CANSU YUMUŞAK

50
**BALKAN ESİNTİLERİ
ARDINDAN**
ŞULE SEPİN İÇLİ

54
**AYIN
HABERLERİ**

NE DEN YÖRÜNGE?

Turhan İÇLİ, Engelliler Konfederasyonu Başkanı

Toplumun büyük çoğunluğu farklı nedenlerle ve değişik biçimlerde ayrımcılığa tabi tutuluyor, dışlanıyor, ötekileştiriliyor. Irka, etnik kökene, cinsiyete, cinsel yönelime, dinsel inanışa, siyasal görüşe, yaşa ve engelliliğe dayalı önyargılı tutum ve davranışlarla her gün yüz yüze geliyoruz.

Ayrımcılık zaman ve mekan tanımıyor; insanlık tarihi boyunca çeşitli biçimlerde yaşandığı gibi bugün de toplumlarda olanca yakıcılığıyla varlığını sürdürüyor; kadınlara karşı şiddet, azınlıklara karşı saldırı, eşcinsellere karşı linç veya engellilere karşı dışlama olarak karşımıza çıkıyor.

Peki, ayrımcılığa maruz kalmak bir yazgı mı? Hayır, ayrımcılık tarihsel bir gerçeklik sadece. Bütün tarihsel gerçekler gibi bir başı, bir sonu var. Onun nedenlerini anlar ve ortadan kaldırılmasının koşullarını doğru saptarsak onu yaşamımızdan silebilir, insanların barış içerisinde, eşit, özgür ve bağımsız yaşayacakları bir dünyayı yaratabiliriz. İşte, “Ayrımcılıkla Mücadelede YÖRÜNGE” dergisi, bu dünyanın yaratılması çabalarına engellilerden mütevazı bir katkı sunmak için yola çıkıyor.

Engelliler Konfederasyonu olarak, bir yandan engelli haklarının savunulması ve geliştirilmesi için mücadele ederken, diğer yandan tarihin en eski ve en yaygın ayrımcılığa uğrayan kesimi olarak engelliliğe dayalı ayrımcılığa karşı mücadele veriyoruz. Biliyoruz ki ayrımcılığın bütün türleri ortadan kalkarsa, her bir yurttaş bütün haklardan eşit olarak yararlanabilirse engellilik de bir sorun olmaktan çıkar, engellilik bireyin sadece biyolojik bir özelliği, toplumsal çeşitliliğin bir rengi olarak kalır. Bu nedenle başlıca görevimiz ayrımcılıkla mücadeledir.

Ayrımcılıkla Mücadelede YÖRÜNGE dergisi, bu mücadelenin bir aracı olmayı amaçlıyor. Dergimiz sadece engelliliğe dayalı ayrımcılığa değil, ihmal edilmiş tüm kesimlere yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik çabaya da sayfalarında yer açıyor. Çünkü toplum bir bütün ve engelliler de toplumun bir parçası. O halde, o ünlü deyişle, “ya hep beraber ya hiçbirimiz.” Yazacağız, çizeceğiz, tartışacağız, düşüneceğiz, üreteceğiz... YÖRÜNGE yeni adresimiz.

DÜŞTÜM YOLLARA YOLLARA, AŞTİM DAĞLARI, DAĞLARI

Turhan İÇLİ, Engelliler Konfederasyonu Başkanı

İstediğin kadar, istediğin yere uçmak; ama kendi kanatlarınla. İşte size özgürlük ve bağımsızlığın en özlü anlatımı. İnsan mutluluğunun başlıca kaynağıdır özgürlük ve bağımsızlık, insan soyunun nihai ereği.

Bugün insanlık, her türlü ayrımcılığın, sınırlılığın, baskı ve sömürünün sona erdiği, bağımsız, eşit ve özgür bireylerin dayanışma halinde diledikleri gibi yaşayacakları bir dünyayı aramaktadır.

Size göre özgürlük nedir? İstediğin şeyi yapmak, öyle değil mi? Peki ya bağımsızlık? İstediğin şeyi kendi gücünle, kendi yetenek ve olanaklarıyla yapmak. İstediğin kadar, istediğin yere uçmak; ama kendi kanatlarınla.

Fotoğraf Betimleme: Yaya geçidinden geçen görme engelli bir adam ve ona eşlik eden bir kadın.

İşte size özgürlük ve bağımsızlığın en özlü anlatımı. İnsan mutluluğunun başlıca kaynağıdır özgürlük ve bağımsızlık, insan soyunun nihai ereği: dünyanın komünizmi, öbür dünyanın cenneti. Tüm nimetlerin sınırsız sunulduğu, insanın zorunlu olanı değil, özgürce seçtiğini elde ettiği ortam.

Bütün çağlar boyunca baston da körlerin bağımsızlaşmasını ve özgürleşmesini simgeleştiren en önemli araçtır.

DÜŞTÜM YOLLARA YOLLARA, AŞTİM DAĞLARI, DAĞLARI

Turhan İÇLİ, Engelliler Konfederasyonu Başkanı

Özgürlük ve bağımsızlık! Doğanın sınırlılıklarından, toplumun yasaklarından kurtuluş. Bilinç ve iradenin, zorunluluğun zulmüne başkaldırısı. İnsanın, kör kuvvetler karşısındaki zaferi!

Tüm insanlık tarihi, bağımlılıktan ve zorunluluktan kurtuluşun tarihidir: bağımsızlaşma ve özgürleşmenin tarihidir. Bu tarih, kölelikten kurtuluş, Ortaçağdan kurtuluş, kapitalist sömürden kurtuluş gibi önemli dönemeçlerden geçmiştir. Bugün insanlık, her türlü ayrımcılığın, sınırlılığın, baskı ve sömürünün sona erdiği, bağımsız, eşit ve özgür bireylerin dayanışma halinde diledikleri gibi yaşayacakları bir dünyayı aramaktadır. Her çağda bağımsızlaşma ve özgürleşmenin çeşitli araçları vardır. Hatta bu araçlar, çağları birbirinden ayırmak için simgeleştirilmiştir.

Örneğin el değirmeni köleliği, karasaban feodalizmi, buharlı makine kapitalizmi, elektrik ise sosyalizmi simgelemektedir. Bütün çağlar boyunca baston da körlerin bağımsızlaşmasını ve özgürleşmesini simgeleştiren en önemli araçtır. Bugün buna, çok haklı bir biçimde bilgisayar eklenmiş bulunmaktadır.

Araç insan organlarının bir uzantısıdır. Elinizle kazamadığınız bir yeri, elinizin ve kazmak istediğiniz yerin özelliklerine uygun ve elinizin adeta bir devamı durumundaki kazma-kürekle kazabilirsiniz. Sizden uzanamayacağınız kadar uzakta bulunan bir hayvanı, uzatılmış eliniz sayılabilecek mızrakla vurabilir ya da kementle yakalayabilirsiniz.

Dolayısıyla araç, hem sizin kullanımınıza hem de hedef nesnenin özelliklerine uygun olmak zorundadır. Yani araç, insanla doğayı birleştiren bir köprüdür. İnsanlık, her seferinde yeniden kurduğu bu köprülerden geçerek mutlak bağımsızlığa ve özgürlüğe biraz daha yaklaşır. Ama hep yaklaşır. Çünkü mutlak bağımsızlık ve özgürlük yoktur gerçekte.

DÜŞTÜM YOLLARA YOLLARA, AŞTİM DAĞLARI, DAĞLARI

Turhan İÇLİ, Engelliler Konfederasyonu Başkanı

Fotoğraf Betimleme: Kaldırımda bastonu ile yürüyen bir erkek.

Baston nihayet bir ağaç veya metal parçasıdır. Ama onun engelleri algılama ve bu algı verilerini el yoluyla beyine iletme özelliği, bağımsızlığın ve özgürlüğün simgesi yapar onu. Bu yüzden sadece körün bellediği değnek değil, aynı zamanda kâh ömrünün kışına yaklaşmış beli bükük dedelerin, ninelerin üçüncü ayağı ve dayanağı olur: kâh Musa'nın elinde Kızıldeniz'i yarıp İsrailoğulları'na yol eyleyen mucizevî bir âsa. Basit bir değnekten evrimleşerek baston haline gelen nesnenin beyaz baston oluşunun öyküsü ta 20. Yüzyılda başlar.

Beyaz bastonun hikayesi

1921 yılında bir trafik kazası sonucu kör olan bir fotoğrafçı, çevredekilerin kendisinin kör olduğunu anlaması ve dikkat çekici olması için bastonunu beyaza boyayarak dolaşmaya başlar Londra sokaklarında. Bu deneyim o denli başarılı olur ki, 1931'de Fransız körlerinin örgütü, körlerin bastonunun beyaza boyanmasını ve beyaz baston adıyla simgeleştirilmesini kararlaştırır. Bu uygulama giderek yaygınlaşır ve körlerin kullandığı baston, beyaz baston olarak anılmaya başlar. John Kenndy zamanında 1963'te 15 Ekim günü, "Beyaz Baston Güvenlik Günü" olarak ilan edilir.

DÜŞTÜM YOLLARA YOLLARA, AŞTIM DAĞLARI, DAĞLARI

Turhan İÇLİ, Engelliler Konfederasyonu Başkanı

Hatta Beyaz Baston Yasası çıkarılarak beyaz baston kullanımının hem kullanıcılar hem de muhatapları tarafından uyulması gereken kuralları saptanır. Sonunda 1969 yılında Sri Lanka'nın başkenti Colombo'da toplanan Dünya Körler Federasyonu 15 Ekim gününü, tüm dünyanın körleri için Beyaz Baston Körler günü olarak kabul eder.

Nedir beyaz bastonun tılsımı ve marifetleri?

Dedim ya, her şeyden önce körler için bağımsızlığı ve özgürlüğü temsil eder beyaz baston. Diğer insanlar için ise, körlüğü temsil eder. Kamuoyu körü, beyaz bastonuyla tanır.

İkinci olarak körün güvenliğini sağlar beyaz baston. Çukurları, engelleri algılayarak onlardan sakınma olanağı sağlar. Bu sayede mesafeleri ve engelleri aşarak hedefine ulaşmasını mümkün kılar.

Beyaz bastonlu körü görenler için bir "dikkat" işaretidir beyaz baston aynı zamanda. Onu gören yaya, gereksinmesi varsa yardıma koşabilir. Onu gören sürücü, bir kazaya meydan vermemek için daha dikkatli davranabilir. Kör için bir öz-güven aracıdır beyaz baston. Beyaz baston sayesinde kimseye gereksinim duymadan ya da bağımlı olmadan hareket edebilen kör, giderek kendine olan güvenini pekiştirir. Dışardan gözlemleyenler için ise, köre saygı ve hayranlık duymanın aracıdır beyaz baston.

Öyle ya, hiç kimseye minnet etmeden ve çekinmeden beyaz bastonunu çekip yürüyen kör, ne denli saygıya değer biridir. Ne denli hayranlık uyandırır bu kendine güvenli kişilik! Hasılı beyaz baston, körlerin en yalansız dili ve en dolaylımsız sembolüdür. O aynı zamanda en yalın iletidir kamuoyuna: işte ben buyum, körüm. Körlüğümden utanmıyorum, ezilmiyorum. Kimseye yük olmadan mesafeleri aşıyor, hedefime ulaşıyor ve özgürlüğümü yaşıyorum. Binlerce yıl önce onunla düştüm yollara yollara; aştım dağları dağları. Bugünkü ufku aydınlatan şafaklara ulaştım. İşte ben onunla güçlüyüm. Onunla yeni ufuklara doğru yürüyor, koşuyorum.

ENGELSİZ BAĞIMSIZ BİR YAŞAM

Ali Fuat MENGÜÇ

Toplumsal bakış, engelli bireyi ya bağımlı olmadan yaşayamaz görüyor, ya da engelliler için bağımsız yaşam oluşturmanın çok zor bazen de ütöpik bir anlayış olduğuna hükmediyor.

Bağımsız yaşam ne demektir? Engelli bir insan için bağımsız yaşam ne anlama gelir ve mümkün müdür?

Gerçekçi olmak gerekirse, bu sorular engelli bireyler açısından ve toplumsal bakış açısından iki farklı yanıt içerebilmektedir. Toplum, engelli bireyi önyargıyla gördüğü veya görmek istediği haliyle değerlendirip, bir anlamda kabukla kaplamak ya da daha iyi niyetli bir ifadeyle sahiplenmek isterken, engelli birey bu kabuğu kırmak ve kendi gücü ve yapabildikleriyle yaşamak, ihtiyaç duyduğu desteğin içeriğini de kendisi belirlemek istemektedir. Bu durum beraberinde yaşama dair bir çelişkiyi ve hatta çatışmayı ortaya çıkarmaktadır.

Fotoğraf Betimleme: Deniz kabuğu

ENGELSİZ BAĞIMSIZ BİR YAŞAM Ali Fuat MENGÜÇ

Şüphesiz ki, engelli birey için yaşamın gerekleri ve gerçekleri değişik ihtiyaçları ve talepleri içermektedir. Ama bu ihtiyaç ve talepler diğer insanlar içinde geçerlidir. Örneğin, bir odalı evde yaşayan bir ailenin, yeni bireylerin katılımıyla daha fazla odası olan bir eve geçmek istemesi normal ve gerekli bir taleptir. İşyerine uzak bir yerde yaşayan kişinin, işyerine yakın bir ev bulmak istemesi, yaşlı insanların asansörlü binaları tercih etmeleri, bazı ailelerin ihtiyaçları gereği birden fazla araca sahip olmaları anlaşılır durumlardır.

Toplumsal bakış, engelli bireyi ya bağımlı olmadan yaşayamaz görüyor, ya da engelliler için bağımsız yaşam oluşturmanın çok zor bazen de ütöpik bir anlayış olduğuna hükmediyor. İşin aslı bunlar hiç doğru değil ve insani haklar bağlamında da büyük bir haksızlık ve tutarsızlık anlamına geliyor.

1986-88 yılları arasında yaşadığım İngiltere’de, gönüllü olarak çeşitli sosyal projelerde görev aldım. Bunlardan en uzununu, yaklaşık bir yıl süren, ben de çok derin izler bırakan önemli bir çalışmaydı. Bu çalışmada, hayatının büyük kısmını akıl hastanesinde geçirmiş 60 yaşlarında 2 zihinsel engelli bireyin hayata adapte edilebilmeleri için çalışan 5 kişilik bir ekipte yer aldım. John ve Asher adındaki bu 2 kişi, stüdyo tipi evlerinde yaşıyor ve benim de içinde yer aldığım ve vardiya usulü çalışan 5 kişilik ekip tarafından destekleniyordu.

Verilen destek genellikle ocağın güvenli açılıp-kapatılmasının öğretilmesi, elektrikli ve ısıtma araç düğmelerinin tanıtılması, toplu taşıma araçlarının kullanılması gibi teknik konularda oluyor; özel hayatlarını kendilerinin düzenlemesine asla müdahale edilmiyordu. Biliyorum ki ben ayrıldıktan sonra da bu çalışma hiç aksatılmadan ve geliştirilerek sürdürüldü. Bu bağımsız hayatın önemine dair belleğime kazınan emsalsiz bir tecrübeydi.

Aktarmaya çalıştığım örnekten de anlaşılacağı üzere, insan kendisine sunulan fırsat ve olanaklarla engelsiz ve bağımsız bir yaşamı, insan onuruna yaraşır bir şekilde ve ortamda sürdürebilir.

ENGELSİZ BAĞIMSIZ BİR YAŞAM

Ali Fuat MENGÜÇ

Fotoğraf Betimleme: Bir direğin üzerinde iki lamba ve tünemiş iki kuş.

Bunun en güçlü yasal altyapısı olarak kabul edilmesi gereken Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin ilgili maddesi der ki:

“Madde 19. Bağımsız Yaşayabilme ve Topluma Dahil Olma

İşbu Sözleşmeye Taraf Devletler tüm engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında toplum içinde yaşama hakkına sahip olduğunu kabul eder ve engellilerin bu haktan eksiksiz yararlanabilmeleri ve topluma tam katılımlarını kolaylaştırmak için gerekli tedbirleri etkin bir şekilde alır. Bu çerçevede aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir:

(a) Engelliler diğer bireylerle eşit koşullar altında ikametgahlarını ve nerede ve kiminle yaşayacaklarını seçme hakkına sahiptirler ve özel bir yaşama düzenine zorlanamazlar;

(b) Engellilerin kişisel destek dahil olmak üzere toplum içinde yaşamak ve topluma dahil olmak için ihtiyaç duydukları konut içi, kurum içi ve diğer toplumsal destek hizmetlerine erişimleri sağlanmalı ve engellilerin toplumdaki tecridi ve ayrı tutulması önlenmelidir;

ENGELSİZ BAĞIMSIZ BİR YAŞAM

Ali Fuat MENGÜÇ

(c) Kamusal hizmet ve tesisler engellilere diğer bireylerle eşit şekilde açık olmalı ve onların ihtiyaçlarına yanıt verebilmelidir”.

Bu sözleşme maddesi uyarınca, gerekli şartların oluşturulmasını beklemek her engelli bireyin hakkıdır. Sözleşmeye imza koyan ve gerekli mevzuat düzenlemesini yapan devletler açısından da bu maddenin gereklerini hayata geçirmek bir zorunluluktur.

Çağdaş yaşam anlayışının yerleşmesiyle ve teknolojik olanakların gelişmesiyle birlikte, geçmişte üstesinden gelinemeyecek gibi görünen sorunlar artık daha kolaylıkla çözümlenebilmektedir.

Bu bağlamda da, ulaşımda engelliler için düzenlemeler yapılmakta, işyeri ve konut olarak kullanılan mekanlarda rampa, asansör, uyarı işaretleri gibi unsurlar kullanılmakta, evlerde ve işyerlerinde kullanılan engelli banyo ve tuvalet ekipmanları satışı çoğu marketlerde yapılmakta, engelliler ve aile fertleri şahsi araç almakta, araçlarına ihtiyaç duydukları aparatları adapte ettirerek, ulaşımda bağımsız olabilmekteler.

Fotoğraf Betimleme: Polenleri uçuşan karahindiba çiçeği

ENGELSİZ BAĞIMSIZ BİR YAŞAM Ali Fuat MENGÜÇ

Öte yandan, engelli bireyler kendilerine fırsat verilmesiyle hemen tüm iş kollarında hizmet ve üretim gerçekleştirebilmekte, ekonomik ve sosyal hayata etkin bir şekilde dahil olabilmektedir.

Ağır engelli olarak tanımlanan, down sendromlu bireyler başta olmak üzere eğitim verilen, olanak sunulan engelli insanlarda iş hayatında başarıyla yer almakta, gelir elde ederek, kendi yaşamına yön verebilmekte, herkes gibi evlenip aile hayatı yaşayabilmektedir.

Aktarmaya çalıştığım olması gereken ve arzu edilen bağımsız yaşama dair örneklerin artmasının önündeki en önemli etkenlerin başında engelli bireyin sağlık sorunları gelmektedir. Bazı ciddi sağlık sorunları sürekli tıbbi desteği gerekli kılmakta, fiziksel aktiviteyi çok kısıtlamakta, kişinin öz bakım ihtiyaçlarını dahi yardımla yapmasını zorunlu hale getirmektedir. Bu bağlamda değinilmesi gereken en önemli husus, bahsedilen zorlukları olan engelli bireylerin ihtiyaçlarının sosyal devlet yönetimi ilkesi gereği, en kaliteli şartlarda ve bedelsiz olarak sunulması zorunluluğudur.

Engelli bireyin bağımsız yaşamının önündeki diğer önemli etkenler ise sosyo-kültürel ve ekonomik etkenlerdir. Esasen sosyo-kültürel alışkanlıklar ve davranış şekilleri ile ekonomik zorluklar sadece engelli bireyler için değil, toplumun tüm kesimleri için bağımsız ve özgür yaşamı kısıtlayıcı ve engelleyici olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Demokrasi, insanların yaşamın her alanında seçimlerini özgür ve bağımsız yapabilmelerine olanak verilmesini gerektirir. Her birey kendisi için en iyi ve uygun olanı kendi seçebilmeli, yaşama dair beklentilerini gerçekleştirme iradesine sahip olmalıdır.

Engelli insanlar içinde bağımsız yaşama talebi, en saygın taleplerden biri olarak görülmeli ve desteklenmelidir.

ULUŞLARARASI HUKUKTA BAĞIMSIZ YAŞAM HAKKI

Ayşe SARI, SAHİMSEN Engelliler Komisyon Başkanı

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (BMEHS), engellilerin ayrımcılığa uğramaksızın tüm haklardan yararlanmalarını; “diğerleri ile eşit koşullarda” temeli üzerinde açıklar.

Herkes için bağımsız yaşam ve topluma tam katılım; bir insan hakkıdır. Bağımsız yaşam; bireyin özerk olması, kendi kararlarını kendisinin vermesi ve nerede, nasıl, kiminle yaşayacağını kendisinin belirlemesi hakkıdır. Tüm insan hakları belgeleri, insanlar arasında ayrımcılık yapılmasını yasaklar. İnsanların; yaşlı olması, dilsel, ırksal ya da dini azınlığa ait olması, psiko-ruhsal hastalığa olması, mülteci ya da göçmen olması, onların toplumdan ayrı tutulmasının gerekçesi olamaz.

Fotoğraf Betimleme: İki raflı kütüphane ansiklopedilerle dolu

Avrupa Sosyal Şartının Özürlülerin toplumsal yaşamda bağımsız olma, sosyal bütünleşme ve katılma hakkı, 15. Maddede yer alır. Buna göre; Taraflar, yaşları ve özürlülerinin nedenleri ve niteliği ne olursa olsun, özürlülerin toplumsal yaşamda bağımsız olma, sosyal bütünleşme ve katılma hakkını etkili bir biçimde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla önlem alacaklarını taahhüt ederler.

ULUŞLARARASI HUKUKTA BAĞIMSIZ YAŞAM HAKKI

Ayşe SARI, SAHİMSEN Engelliler Komisyon Başkanı

Özellikle, teknik yardımları da içermek üzere, iletişim ve hareket engellerinin üstesinden gelmeyi ve ulaşım, barınma, kültürel etkinlikler ve boş zaman kullanımını sağlamayı hedefleyen önlemler yoluyla özürülülerin toplumla tam olarak bütünleşmelerini ve toplum yaşamına katılmalarını teşvik etmek; bu taahhütler arasındadır.

BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 19. Maddesi; bağımsız yaşama ve topluma dâhil olma ile ilgilidir. Buna göre; Taraf Devletler, tüm engellilerin diğerleriyle eşit seçeneklere sahip olarak toplum içinde yaşama hakkına sahip olduğunu kabul etmektedir ve engellilerin bu haktan tam olarak yararlanmalarını ve topluma tam dâhil olmalarını ve katılmalarını kolaylaştırmak için etkili ve gerekli tedbirleri almalıdır. Bunun için aşağıda belirtilenler sağlanacaktır:

a) Engelliler, diğerleriyle eşit bir şekilde ikametgâhlarını ve nerede ve kiminle yaşayacaklarını seçme imkânına sahiptirler ve özel bir yaşama düzenine zorlanamazlar.

b) Engellilerin, kişisel destek dâhil olmak üzere, toplum içinde yaşamak ve topluma dâhil olmak için ihtiyaç duydukları, konut içi, kurum içi ve diğer toplumsal destek hizmetlerine erişimi sağlanmalı ve engellilerin toplumdan tecriti ve ayrı tutulması önlenmeli.

c) Genel kamuya yönelik hizmet ve tesisler, engellilere eşit şekilde açık olmalı ve ihtiyaçlarına yanıt verebilmelidir.

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (BMEHS), engellilerin ayrımcılığa uğramaksızın tüm haklardan yararlanmalarını; “diğerleri ile eşit koşullarda” temeli üzerinde açıklar. Bu nedenle bağımsız yaşama hakkının, Sözleşmenin diğer tüm maddeleri ilişkisi vardır.

ULUŞLARARASI HUKUKTA BAĞIMSIZ YAŞAM HAKKI

Ayşe SARI, SAHİMSEN Engelliler Komisyon Başkanı

BM Engelli Hakları Komitesi 27.10.2017 tarihinde yayınladığı 5 No'lu Genel Yorumunda; Sözleşmenin 19. Maddesinin, Taraf Devletlerce nasıl anlaşılacağına, 19. maddenin normatif içeriğine ve diğer maddelerle ilişkisine açıklık getirmiştir.

Komite Yorumunda bağımsız yaşama hakkı için; erişim ve fırsatlardan mahrum bırakılmadan kendini özgürleştirme hakkı olarak bireysel bir boyuta atıfta bulunurken topluluğa dahil edilme hakkı için; sosyal bir boyuta, yani kapsayıcı ortamları geliştirme konusuna dikkat çeker.

Bağımsız yaşam/bağımsız yaşama; engelli bireylere hayatlarını seçme ve kontrol etme ve yaşamlarıyla ilgili tüm kararları almalarını sağlamak için gerekli tüm araçların sağlanması anlamına gelir. Kişisel özerklik ve kendi kaderini tayin hakkı; ulaşım, bilgi, iletişim ve kişisel yardım, ikamet yeri, günlük rutin, alışkanlıklar, iyi istihdam, bireysel ilişkiler, kıyafetler, beslenme, hijyen ve sağlık hizmetleri, dini faaliyetler, kültürel faaliyetler ve cinsel ve üreme haklarının tümünü içeren bağımsız yaşamın temelini oluşturur. Bu faaliyetler kişinin kimliğinin ve kişiliğinin gelişimi ile bağlantılıdır.

ULUŞLARARASI HUKUKTA BAĞIMSIZ YAŞAM HAKKI

Ayşe SARI, SAHİMSEN Engelliler Komisyon Başkanı

Bağımsız yaşama; kişinin özerkliği ve özgürlüğünün ayrılmaz bir parçasıdır ve her zaman tek başına yaşamak anlamına gelmez. Aynı zamanda, bütün günlük faaliyetleri kendi başında yapabilme kabiliyeti olarak yorumlanmamalıdır. Daha ziyade, insan onuru ve bireysel özerkliğe saygı çerçevesinde seçim ve kontrol özgürlüğü olarak görülmelidir. Kişisel özerkliğin bir şekli olan bağımsızlık, engelli bir bireyin; seçme ve kişisel hayat tarzını ve günlük aktivitelerinin kontrolünü eline alma imkânından mahrum olmaması anlamına gelir.

Topluma dâhil olma hakkı; Sözleşme Madde 3 (c)'de yer alan tam ve etkili içerilme ve topluma katılma prensibi ile ilişkilidir. Sosyal yaşama ve halka sunulan hizmetlerin tümüne erişimi, engellilerin tam olarak dâhil edilmesini ve sosyal hayatın her alanına katılmalarını sağlamak için sunulan hizmetleri desteklemeyi içerir. Bu hizmetler, diğerlerinin yanı sıra konut, ulaşım, alışveriş, eğitim, istihdam, dinlenme aktiviteleri ve sosyal medya da dâhil olmak üzere halka sunulan diğer tüm imkân ve hizmetlerle ilişkilendirilebilir. Aynı zamanda bu hak, toplumdaki siyasi ve kültürel yaşama, halka açık toplantılar, spor karşılaşmaları, kültürel ve dini bayramlar ve engelli kişinin katılmak istediği diğer etkinliklerle ilgili tüm hizmet ve organizasyonlara erişim hakkını içermektedir.

Genel Yorumda Komite, bağımsız yaşama düzenlemelerine de açıklama getirmiştir. Buna göre bağımsız yaşama ve topluma dâhil olma, her türlü kuruluş dışında yaşama ortamlarını ifade eder. Bunun; "sadece" belirli bir binada veya yerde yaşamak değil; her şeyden önce, belli yaşam düzenlemelerinin uygulanması sonucunda kişisel seçim ve özerkliklerini kaybetmemekle alakalı olduğunu ifade eder.

11-15 Mart 2019 tarihleri arasında Cenevre'de yapılan BM Engelli Hakları Komitesi Türkiye Toplantısı sonucunda Komitenin Türkiye'ye gönderdiği Nihai Gözlem Raporunda; Komitenin 19. Madde ile ilgili endişelerine bakmak gerekir. Bu endişeler;

ULUŞLARARASI HUKUKTA BAĞIMSIZ YAŞAM HAKKI

Ayşe SARI, SAHİMSEN Engelliler Komisyon Başkanı

Fotoğraf Betimleme: Tekerlekli sandalyedeki engellilerle el ele vermiş insanların sokak gösterisi.

- a) Engelli bireylerin bağımsız yaşama ve kendi ikamet yerlerini seçme haklarını tanıyan yasal bir çerçevenin olmaması,
- b) Engelli bireylerin yaygın olarak, engellilik türlerine göre “umut evleri” gibi tesislerde kalması ve engelli çocukların çocuk bakımevi ve yetim evlerinde kalması,
- c) Engelli bireylere verilen destek hizmetlerinde tıbbi bir yaklaşımın hakim olması ve kurumlar ile ilişkilendirilmesi, bilhassa otistik bireylerin etkilendiği “tarama”, “tani”, “müdahale” ve “rehabilitasyon” amaçlı destek verilmesi; ve engelli bireylerin mevcut destek biçimleri ve desteğe erişim mekanizmalarından yeterince haberdar olmaması,
- d) Engelli bireylerin kişisel yardım alması için gerekli tedbirlerin olmaması ve evde bakım desteği için sağlanan asgari ücretin engelli bireylerin kendisi yerine hısımları ya da vasilerine verilmesi,
- e) Engelli bireylerin topluma dâhil edilmesini kolaylaştıran erişilebilir toplum hizmetlerine yönelik bütüncül bir yaklaşım olmaması, bilhassa toplumda barınma hakkına erişimin sağlanmasına yönelik tedbirlerin olmamasıdır.

ULUŞLARARASI HUKUKTA BAĞIMSIZ YAŞAM HAKKI

Ayşe SARI, SAHİMSEN Engelliler Komisyon Başkanı

Komite, Türkiye'ye aşağıda belirtilen tavsiyelerde bulunmaktadır:

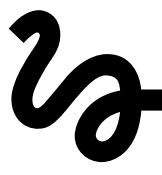
a) 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun gözden geçirilerek, Sözleşmeye uyumlu hale getirilmesi; bu doğrultuda engelli bireylerin bireysel bir hak olarak bağımsız yaşama haklarının tanınması ve engelli bireylerin istedikleri yerde ve istedikleri kişiler ile yaşamayı seçme özerkliğinden yararlanmasını kolaylaştıran tedbirlerin alınması,

b) Engelli bireyler ve çocuklara yönelik kurum bakımının kaldırılması amacıyla, engelli kuruluşları ile istişare halinde, ulusal ve il düzeyinde somut bir zaman çizelgesi ve kıstas noktaları olan bir strateji benimsenerek, uygulanması ve izlenmesi ve kurum bakımı yerine engelli bireylerin bağımsız yaşamasına destek verilmesi,

c) Yaş ya da engele bakılmaksızın engelli bireylere bireyselleşmiş destek sağlanması için daha çok kaynak tahsis edilmesi ve tüm illerde engelli tüm bireyler için insan hakları temelli akıl sağlığı hizmetlerinin sunulması;

Fotoğraf Betimleme: Belgeye imza atan yakın plan el, kalem tutuyor.

ULUŞLARARASI HUKUKTA BAĞIMSIZ YAŞAM HAKKI

Ayşe SARI, SAHİMSEN Engelliler Komisyon Başkanı

d) Engelli bireylerin bağımsız yaşaması ve topluma dahil edilmesi için gerekli desteğe nasıl erişebileceklerine dair engelli bireylere ve ailelerine sistematik olarak bilgi sunulması,

e) Düşük maliyetli barınma, insan ürünü çevre, kamu alanları ve ulaşım dâhil, engelli bireylere toplum içinde daha fazla erişilebilirlik sağlanması için gerekli politika ve yasaların yürürlüğe girmesi ve mali kaynakların tahsis edilmesi.

Komite yukarıdaki tavsiyeleri, 5 sayılı genel yorumu uyarınca yaptığını özellikle belirtmiştir.

Sonuç olarak; engelli bireylerin, bağımsız yaşama katılım haklarının birçok alanda ihlal edildiği, özellikle kendi buldukları ortamda yaşama taleplerinin ekonomik nedenlerle karşılanmadığı, çoğu zaman kurum bakımına yönlendirildikleri ya da vesayet altına alınmak gibi zorlamalara maruz kaldıkları bilinmektedir. Öte yandan, engelliliğin kendi yaşam alanlarına getirdiği kısıtlamalar nedeniyle bağımsız yaşama hakkına erişemeyen engelli bireyler vardır. Tüm hakların kullanımının odağında olan erişilebilirliğin sağlanamamış olması ve toplumsal ön yargıların da bağımsız yaşam hakkına ket vurduğu söyleyebiliriz.

Ülkemizde engelli bireylerin bağımsız yaşama ve topluma dahil olma haklarının kendilerine teslim edilmesi için öncelikle kendilerinin bilinçlendirilmesi ve belirlenecek plan ve programlarda, engellilerin ve onların temsilci örgütlerinin karar alma süreçlerine katılmaları son derece önemlidir.

Kaynaklar:

Avrupa Sosyal Şartı

BM Engelli Hakları Sözleşmesi

BM Engelli Hakları Komitesi, 5 No'lu Genel Yorumu

BM Engelli Hakları Komitesinin Nihai Gözlem Raporu

BAĞIMSIZ YAŞAM HAREKETİNİN DENİZ FENERLERİ: Skansgård&Ratzka Selen DOĞAN

“Bağımsız yaşam; kişinin kendi kaderini tayin hakkı, fırsat eşitliği ve öz saygı için çalışan engellilerin hareketi ve felsefesidir.”

Adolf Ratzka ve Bente Skansgård, Bağımsız Yaşam Hareketi'nin iki öncüsü. Biri İsveçli, diğeri Norveçli. Avrupa'da hem ülke içinde hem de sınır ötesine seyahat etmenin pek çok engelli için erişilebilir olmadığı zamanlarda yolculuklar yaparak engelleri aşmaya niyetlendiler. Atlantik'in ötesine geçtiklerinde tanıştılar sivil haklarla ve bağımsız yaşam ruhuyla. Bugün adları bağımsız yaşam hareketinin simgesi olarak tüm dünyada yankılanıyor.

Fotoğraf Betimleme: Skansgard ve Ratzka'nın bir toplantıdan görüntüsü.

Adolf Ratzka, 1943 yılında Almanya'da doğdu, geçirdiği çocuk felci nedeniyle 17 yaşındayken engelli oldu. Lise çağlarında sporu ve dansı çok seviyordu. Bu yeni kimliğini kabullenmesi yıllar aldı. Önce kendisi, sonra başta İsveç olmak üzere tüm Avrupa'daki binlerce engelli için bağımsız yaşama sahip olmanın önemini kavradıktan sonra yaşamında artık hiçbir şey eskisi gibi değildi. Ratzka liseyi, beş yıl boyunca çıkamayacağı hastanede bitirmek zorunda kalmıştı.

BAĞIMSIZ YAŞAM HAREKETİNİN DENİZ FENERLERİ: Skansgård&Ratzka Selen DOĞAN

Fotoğraf Betimleme: Adolf Ratzka, tekerlekli sandalyedeki arkadaşlarıyla sokak eyleminde

Derslerindeki üstün başarısına rağmen Almanya’da eğitim alabileceği erişilebilir bir üniversite bulamadı. O sıralarda ABD’de birçok üniversite onun ihtiyaçlarına yanıt verebilecek nitelikteydi. 22 yaşındayken Almanya hükümeti tam burslu olarak Ratzka’yı meşhur Los Angeles Kaliforniya Üniversitesi’ne (UCLA) gönderdi. Ratzka burada bir öğrenci yurduna yerleşti. Hayatını yeni baştan düzenlemek zorundaydı artık; ücretli bir refakatçi bulmalı ve onu yetiştirmeliydi. Ratzka, UCLA’da işletme ve sosyoloji okudu. Şehircilik ve konut konularına duyduğu ilgi, onu doktorasını kent ekonomisi üzerine yapmaya yöneltti. 1973’te Avrupa’ya döndüğünde bağımsız yaşam felsefesine kafa yormaya başladı ve şu tanımı geliştirdi: “Bağımsız yaşam; kişinin kendi kaderini tayin hakkı, fırsat eşitliği ve öz saygı için çalışan engellilerin hareketi ve felsefesidir.”

İhtiyaç duyduğunda ona yardımcı olanlar, kendileri de engelli olan kişilerdi 1951 yılında Ratzka 18 yaşındayken, komşu ülke Norveç’te dünyaya gelen Bente Skansgård da onun gibi bağımsız yaşam hareketinin lokomotifi kabul ediliyor. ULOBA örgütünün kurucularından olan Skansgård, 13 yaşındayken bir dalış sırasında kaza geçirdi ve boynundan aşağısı felç oldu.

BAĞIMSIZ YAŞAM HAREKETİNİN DENİZ FENERLERİ: Skansgård&Ratzka Selen DOĞAN

Yıllarca hastanede ve evde yatağa bağımlı kaldı; sonraki yıllarda, Norveç'te hiçbir destek hizmeti olmamasına rağmen ailesinin de desteğiyle yavaş yavaş bağımsız yaşam becerilerini geliştirmeye başladı. Liseden sonra başkent Oslo'daki bir üniversitede sosyoloji öğrenimi gördü. Mezun olduğu 1981 yılında Göteborg kentinde katıldığı bir konferansta bağımsız yaşam hareketiyle tanıştı.

Adolf Ratzka ile yolları da bu konferansta kesişti. Ratzka'nın düşüncelerinden ve çalışmalarından çok etkilendi, onu bir rol modeli olarak benimsedi. Yanı sıra Judy Heuman, Ed Roberts gibi isimlerden aldığı ilhamla Norveç'te refakatçiliği kurumsallaştırmak ve bağımsız yaşam felsefesini yaygınlaştırmak için harekete geçti. ABD'deki tüm Bağımsız Yaşam Merkezlerini ziyaret etti.

Havaalanında aktarma sırasında hasar gören tekerlekli sandalyesiyle yaptığı bu yolculuklarda ona babası eşlik etti. Bu seyahatlerde fark etti ki, ihtiyaç duyduğunda ona yardımcı olanlar, kendileri de engelli olan kişilerdi. Oysa ülkesi Norveç'te hiç de öyle değildi; engellilerde hem özgüven eksikti hem de akran desteği.

Fotoğraf Betimleme: Bente Skansgård engelli arkadaşlarıyla birlikte

BAĞIMSIZ YAŞAM HAREKETİNİN **DENİZ FENERLERİ: Skansgård&Ratzka** Selen DOĞAN

Bente Skansgård'ın kişisel gelişiminin başlangıcı olan bu yolculuklar sürerken, Adolf Ratzka bağımsız yaşam hareketini Avrupa'da yaymaya başlamıştı bile. 1984 yılında Ratzka İskandinavya'da bir ilk olan Bağımsız Yaşam Konferansı'nı düzenledi. Konferansa engellilerin yanı sıra, Amerikan bağımsız yaşam hareketinin kurucuları Ed Roberts ve Judy Heumann da katıldı. Stockholm Bağımsız Yaşam Birliği'nin (STIL) kurulması bu konferansın bir sonucuydu.

Engelliler için engellilerle çalışan bir örgüt

Skansgård Norveç hükümetinden aldığı bursla İskandinav ülkelerinde kişisel asistan hizmetleri üzerine çalıştı. Çalışmalarının sonucunda hazırladığı rapor, Norveç'te bu konuda bir yasa çıkması için yürütülen lobicilik faaliyetlerinin başlangıcı kabul edilir.

1991'de Skansgård dört aktivistle birlikte ULOBA'yı kurdu. Engelliler için engellilerle çalışan bir örgüttü bu. ULOBA 1993'te 17 kişisel asistanı idare eden Norveç'te ilk destek hizmetlerini sağlamanın adımlarını attı.

Ocak 2015'te Bente Skansgård'ın ölümünden iki yıl sonra gerçekleşecek kişisel yardım konusundaki ulusal mevzuatın kabul edilmesi bu örgüt sayesinde oldu. Bugün ULOBA'nın 1500'e yakın üyesi ve yüzde 65'i engelli olan 100 tam zamanlı çalışanı var. Örgüt 2015 yılından beri Bente Skansgård Bağımsız Yaşam Fonu ile engellileri destekliyor.

Hem Skansgård hem de Ratzka'nın çabaları bugün, çoğu bağımsızlık ve katılım hakkının farkında olmayan sayısız engelli için bir deniz feneri gibi doğru yolu ve doğru araçları bulmaya yardımcı oluyor.

CUMHURİYET **KİMSESİZLERİN KİMSESİDİR**

Turhan İÇLİ, Engelliler Konfederasyonu Başkanı

Cumhuriyetin ilk on beş yirmi yıllık uygulamaları, kurduğu kurumlar ve birbirini izleyen devrimler, başlangıçta, Cumhuriyetin kimsesizlerin kimsesi olduğunu kanıtlayacak niteliktedir.

Siyaset bilimi devlet biçimlerini üç grupta toplayarak incelemektedir: mutlakiyet, meşrutiyet ve cumhuriyet. Mutlakiyet, tüm egemenlik yetkilerinin kral, padişah, sultan veya başka bir adla anılan tek bir kişinin elinde toplandığı devlet biçimidir. Egemenlik babadan oğula, bir hanedandan bir başka hanedana geçerek kullanılır. Çoğu zaman bu kral, padişah veya sultan, egemenlik yetkisini tanrıdan aldığı iddiasındadır. Halk da böyle inandırılmıştır. Monark (kral, padişah veya sultan) tanrının yeryüzündeki temsilcisidir.

Toplumda etkili olan çeşitli kesimler, zaman içerisinde egemenlikte hak iddia etmeye ve bunun için mücadeleye girişince, mutlak egemen olan kral, padişah veya sultan, egemenliğini bunlarla paylaşmak zorunda kalmış ve söz konusu çevreleri temsil etmek amacıyla bir anayasanın benimsenmesinin yanı sıra bir de meclis kurulmuştur.

Fotoğraf Betimleme: Atatürk ve meclis arkadaşları meclis önünde

CUMHURİYET KİMSESİZLERİN KİMSESİDİR

Turhan İÇLİ, Engelliler Konfederasyonu Başkanı

Son söz yine monark'ındır. Ancak monark, diğer varlıklı ve etkili çevrelerin taleplerini de dikkate alarak kullanır egemenlik hakkını. Bu devlet biçimi meşrutiyet olarak anılır.

Cumhuriyet ise egemenliğin babadan oğula, bir hanedandan bir başkasına geçmesi biçimine son vererek, egemenliği kayıtsız koşulsuz ulusa devretmiştir. Batıda cumhuriyet denince, egemenliğin sadece seçim yoluyla ulus tarafından kullanılması anlaşılmaktadır. Elbette varlıklı ve etkili çevreler üretim ve iletişim araçlarını ellerinde bulundurdukları için halkın iradesini etkilemekte ve kendi egemenliklerini tüm ulusun egemenliği gibi sunabilmektedir. Bu yüzden egemenlik, çoğu Cumhuriyette de, ulusa aitmiş gibi gözükse bile, gerçekte varlıklı sınıf ve zümrelere aittir.

Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyete yepyeni bir tanım ve içerik kazandırmıştır. Ona göre Cumhuriyet "Kimsesizlerin kimsesidir". Bu tanım üzerinde bir miktar düşünmek gerekmektedir.

20. Yüzyıl başlarındaki Türkiye'yi göz önüne getirelim. Halk, yoksullardan, yetimlerden, dullardan, öksüzlerden, sakatlardan oluşan çaresiz bir kitledir. Savaşlardan yorulmuş, bezmiş ve fakr-u zaruret içerisine düşmüştür. Böyle bir kitleye yurttaş demek olanaksızdır.

Bu fakr-u zaruret içerisindeki büyük kitleyi yurttaş haline getiren, Türk Ulusal Kurtuluşu ve onu izleyen Cumhuriyet Devrimi olmuştur. Ulusal kurtuluş mücadelesinin ateşi içerisinde kendi gücünü keşfeden halk, yedi düvele meydan okuyup ülkesinden söküp atarak uluslaşma sürecine girebilmiştir. Bu nedenle Cumhuriyet, yoksulların, yetimlerin, dulların, öksüzlerin, sakatların sahibi; özetle kimsesizlerin kimsesi olmak zorundaydı. Yoksulluğa son vermek, yetimlere, dullara, öksüzlere, sakatlara sahip çıkmak, fakr-u zaruret içerisindeki çaresiz bir yığından, hakkını hukukunu bilen, onurlu ve başı dik bir ulus yaratmak zorundaydı.

CUMHURİYET KİMSESİZLERİN KİMSESİDİR

Turhan İÇLİ, Engelliler Konfederasyonu Başkanı

İşte Mustafa Kemal Atatürk'ün, Cumhuriyet tanımının anlamı ve içeriği budur. Bizde Cumhuriyet, başından itibaren halkçı olmak zorundaydı. 1920 yılı Temmuzunda Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından Büyük Millet Meclisine sunulan programın adı da halkçılık programıdır. Bu programı esas alan 1921 Anayasası Büyük Millet Meclisi Hükümetini bir "halk hükümeti" olarak tanımlamaktadır.

Cumhuriyetin ilk on beş yirmi yıllık uygulamaları, kurduğu kurumlar ve birbirini izleyen devrimler, başlangıçta, Cumhuriyetin kimsesizlerin kimsesi olduğunu kanıtlayacak niteliktedir.

Kalkınmanın köyden başlatılması ve köylünün efendi ilan edilmesi, aşar vergisinin kaldırılması, modem okulların peş peşe kurulması ve yaygınlaştırılması, büyük bir okuma-yazma seferberliğinin başlatılması, bütün engellemelere rağmen ve sonuç itibarıyla toprak ağalarının direnci sayesinde engellenmiş olsa bile yoksul köylüyü topraklandırmaya yönelik toprak reformu çabaları, peş peşe fabrikaların açılmasına ve işsizliğin önlenmesine yönelik sanayileşme atılımı, kadınlara özgür yurttaş kimliğini kazandıran seçme seçilme hakkı,

CUMHURİYET KİMSESİZLERİN KİMSESİDİR

Turhan İÇLİ, Engelliler Konfederasyonu Başkanı

daha sonra halk evleri, halk odaları, köy enstitüleri, çocuk esirgeme kurumu, yardım sevenler derneği gibi kurumların oluşturulması ve güçlendirilmesi, trahom, verem gibi hastalıklara karşı sürdürülen kampanyalar ve sağlık seferberliği...

Bütün bunlar, ilk yirmi yıllık döneminde Cumhuriyetin, halkçı karakterinin ve kimsesizlerin kimsesi olma niteliğinin çarpıcı örnekleridir. Bilindiği gibi 1924 yılında bizzat Mustafa Kemal tarafından imzalanan ve ilk uluslararası sözleşme olan Cenevre Antlaşması, çocuk haklarını güvence altına alırken engelli çocukları da unutmamıştır.

1924 yılında Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Körler, Sağırlar ve Zekâ Sorunu Olanlar Müessesesinin yeri olan köşk, bizzat Mustafa Kemal Atatürk tarafından armağan edilmiştir.

Cumhuriyeti kimsesizlerin kimsesi olarak tanımlamasında acaba büyük Önderimizin kimsesiz oluşunun da rolü var mıdır? Bilindiği gibi küçük yaşta babasını yitiren Mustafa Kemal, yetim kalmış ve çocukluğu sıkıntılar içerisinde geçmiştir. Daha sonraki yıllarda onu görev yaptığı her yerde yoksullarla, kimsesizlerle, köylüler ve rütbesiz askerlerle yakından ilgilenirken görüyoruz. Bu sahneleri saptayan pek çok fotoğraf vardır.

Ölümünün ve ulusumuzu kimsesiz bırakışının üzerinden 81 yıl geçtikten, Cumhuriyet kurumları ve değerleri büyük erozyona uğradıktan sonra bugün "Kimsesizlerin Kimsesi" olan Cumhuriyeti arıyor ve onu bize armağan eden Büyük Önderi saygı ve özlemle anıyoruz.

BAĞIMSIZLIK HİSSİ SPORUN DOĞASINDA VAR

Onur YILMAZ

Aslında kapitalist düzen içerisinde halkın spora katılımına “çalışanların” emek verimliliğini artırmak, beden ve ruh sağlıklarını bir sonraki gün işe gelecek şekilde korumak amacıyla bakılır.

Bağımsızlık farklı bağlamlarda zıt anlamlara gelebilecek bir kavram. Çağrıştırdığı bağlardan azade olmak canlı cansız hiçbir varlık için mümkün olmadığı gibi en karmaşık toplumsal ilişkilerin geliştiği, topluluklar halinde yaşayan insanlar için ancak bir nevi farkındalık düzeyi anlamına gelir. “Özgürlük zorunlulukların farkında olmaktır” görüşünü dile getiren Friedrich Engels de bu bağlara işaret etmektedir.

Fotoğraf Betimleme: Sisli koşu saha görüntüsü

Bağımsızlık tam da kırılabilir bağlara karşı eylemli bir duruş sergilemekle temellendirilecek, toplumsal ilişkilere dahil olurken yapılan tercihler üzerinden gelişen toplumsal bağların kuruluşundaki histir öncelikle. İnsanın kendi kaderini çizmesi için yolunu temizlemesi, özgürlük yolunda ilerlemenin araçlarını kendi ellerine alması gerekir. İşte spor, bunun mümkün olduğu bir insan faaliyetidir, eylemidir.

BAĞIMSIZLIK HİSSİ SPORUN DOĞASINDA VAR Onur YILMAZ

Hemen hemen tüm sportlardaki uluslararası federasyonların dahil olduğu dünya sporunun fiili temsilcisi sayılabilecek Uluslararası Spor Federasyonları Birliği (GAISF) sporu serbest zaman faaliyetinden ayıran 4 kriteri, rekabet ögesini içermesi, hiçbir canlı türüne zarar vermemesi, tekil bir sağlayıcıdan edinilen ekipmana dayanmaması ve özellikle spor için tasarlanmış bir “şans” ögesine dayanmaması olarak belirlemiştir. Ayrıca neyin spor sayılabileceğiyle ilgili olarak; öncelikle fiziksel (ragbi veya atletizm gibi), öncelikle zihinsel (satranç veya Go gibi), ağırlıklı olarak motorlu araçlarla (Formula 1 veya sürat teknesi yarışları gibi)¹, öncelikle koordinasyona dayanan (bilardo gibi) veya öncelikle hayvanların desteğine ihtiyaç duyulan (binicilik sporları) gibi dallara ayrılabilmesini belirtmiştir. Fiziksel zindeliğin, mental iyi olma halinin sergilenmesi ve geliştirilmesi, her düzeyde yarışmalarla toplumsal ilişkilerin kurulması, rastgele veya organize (profesyonel düzeyde) katılımın olması ortak özelliklerini taşıması gerektiğini saptamıştır.²

Profesyonel spora erken yaştan sıkı ve yoğun bir çalışma ile katılmak, bu imkanı olmayanlar veya geçimini başka şekilde kazananlar için izleyici veya taraftar gibi bu profesyonel işin alıcısı-müşterisi olarak dahil olmak mümkünken amatör olarak yapılan spor toplumun her kesiminden insanın günlük yaşamının bir parçası olur. Burada toplumun spora amatör katılımını belirleyen şey ise maalesef profesyonel sporun belirleyiciliğinde gelişen sektörel ihtiyaçlar olmaktadır. Kentlerdeki spor alanlarının yetersizliği, olanların özel mülk şeklinde işletilmesi, sadece popüler spor dallarının öne çıkarılması vb. Halkın spora katılımında bağımlı olduğu koşullardır. Aslında kapitalist düzen içerisinde halkın spora katılımına “çalışanların” emek verimliliğini artırmak, beden ve ruh sağlıklarını bir sonraki gün işe gelecek şekilde korumak amacıyla bakılır. İnsanların boş zamanlarında özellikle de popüler sporlar üzerinden sosyalleşmeleri profesyonel spor kulüplerinin, federasyonların belirleyiciliğinde bu nedenle teşvik edilir.

BAĞIMSIZLIK HİSSİ SPORUN DOĞASINDA VAR

Onur YILMAZ

Fotoğraf Betimleme: Zirveye tırmanırken kullanılan iki halat ve onu tutan bir el.

Zinciri Kıranlar

Bu açıdan ele alındığında geniş bir spor sosyolojisi alanından söz etmek mümkün.³ Her kesimden insan bir biçimiyle spora dahil olurken farklılıklar sportif değerler potasında erir ve bu ortak değerler evrenselleştirilir, bir uyum ve toplumsal aidiyet gelişir. Toplumsal bir temâşâ, hem iyi bir eğiticiye, hem de aslında bir toplumsal sınıfın kendi ideolojik değerlerini genelleştirdiği bir tarza bürünür.

Spor izleyicisinde herhangi bir müsabakayı izlerken yenilenin, güçsüz olanın tarafında olma isteği kendiliğinden bir duygu olarak gelişir. Bu kendiliğindenlik zaman ayırdığı bu gösterinin daha ilgi çekici olması gibi bireysel bir istekten ileri gelir. Bilinçli bir taraf olma ise gösteride olan bitenin arka planını bilmeyi, sorgulamayı gerektirir. Kendi arasında halı sahada futbol maçı yapanların gol kaçıran arkadaşlarına acımasız serzenişleri, benzer bir tutkudan beslenir, nadiren bilinçlidir. Profesyonelliğin yansımasıdır, amatörlük ise gol kaçıranın yaşamında neler olup bittiğiyle ilgilenmeyi de gerektirir. Spor yapılırken de izlenirken de bağımsız tutum alma belki tam da burada devreye girer, sektörün dışına ancak böyle çıkılır.

BAĞIMSIZLIK HİSSİ SPORUN DOĞASINDA VAR Onur YILMAZ

Nicelerinin içinden örnekler vermek gerekirse; Jesse Owens 1936 Berlin olimpiyatlarında 100 metre koşuda Hitler'e selam duran gümüş madalyalı Lutz Long'un önünde altın madalyayı kazanarak üstün ırk çılgınlığını bir siyah olarak parçalamıştır. ⁴Güney Afrika'da ragbi birliğindeki oyuncular apartheid rejiminin yıkılması için sporu etkin bir şekilde kullanmış, Kathrine Virginia Switzer 1967'de tüm engellemelere rağmen Boston maratonunu koşan ilk kadın olmuştur. ⁵ABD'li atletler Tommy Smith ve John Carlos 1968 Meksika olimpiyatlarında madalya seremonisine sadece siyah çoraplar giyerek ayakkabısız çıkıp ABD'deki ırkçılığı ulusal marş sırasında yumruklarını havaya kaldırarak protesto etmiş ⁶; aynı yıllarda boksör Muhammed Ali, Vietnam savaşına katılmayı reddedip ünvanlarını, pasaportunu, sporcu lisansını kaybetmeyi, hatta hapis yatmayı göze almıştır. Daha yakın zamanda, 2016'da San Francisco 49ers takımından amerikan futbolcusu Colin Kaepernick maçlarda ulusal marşı diz çökerek protesto edip Trump'ın seçilmesiyle yeniden yükselen ırkçılığa ve polis şiddetine karşı ilk yaygın tepkiyi başlatmış, yine açık lezbiyen kimliğiyle ABD'li kadın futbolcu Megan Rapinoe dünya kupasındaki gol sevinci ve sonrasındaki konuşmalarıyla Trump'ın homofobik yönetimini teşhir etmiştir. Norveçli kadın futbolcu Ada Hegerberg, Danimarka, Hollanda ve ABD kadın futbol takımları eşit işe eşit ücret ve erkeklerle fırsat eşitliği talebiyle milli takımı grev ve boykot ederken, Sahar Khodayari bu yılın Mart ayında İran'da bir futbol maçını stadyumda izlediği için tutuklanmasının ardından hayatına son verip eşitsizliğe isyan etmiştir. Amedsporlu futbolcu Deniz Naki ise 'Azadi' yazan dövmesiyle 2016'da OHAL döneminde baskıları protesos etmiştir. Ne yazık ki Türkiye'de futboldan men edilmiş ve gittiği Almanya'da da uğradığı silahlı saldırıya rağmen onurlu duruşunu sürdürmüştür. Aktardığımız örnekler, birer sporcu olarak bağımlılık zincirlerini bilinçli eylemleriyle kırmışlardır.

Kötü örnekler ise genelde milliyetçilik, ırkçılık, kadın düşmanlığı temelinde ortaya çıkarken sporun politikadan bağımsız bir alan olmadığını gösterir. İrlanda'da ulusal kurtuluş, ulusal bağımsızlık mücadelesi milliyetçi savrulmalara da yol açmış, İngiliz sporları olarak görülen futbol, ragbi, v.d.nin yasaklanmasına kadar varmıştı.

BAĞIMSIZLIK HİSSİ SPORUN DOĞASINDA VAR Onur YILMAZ

Çözülmemekte olan Yugoslavya'da Hırvatistan'dan Dinamo Zagreb ile Sırbistan'dan Kızılyıldız Belgrad arasındaki futbol maçında çıkan olaylar 1991'de başlayan iç savaşın fitilini tetikleyen sebeplerden olmuş, bazı futbolcular, savaş ortamını körüklemişti.⁷ 1972 Münih olimpiyatlarında Filistinli militanlar İsrail olimpiyat takımından pek çok sporcuyla öldürerek ulusal kurtuluş mücadelelerinin sesini yükseltmek istemişlerdi. Avrupa'da pek çok maçta siyahi futbolculara tribünlerden ırkçı tezahüratlar yapılmaya devam ediyor, en son örnekte İtalyan Mario Balotelli, maç devam ederken topu eline alıp ırkçı tezahüratların geldiği tribüne doğru vurmuş ve sahayı kısa süreliğine terk ederek maçın uzun süre durmasını sağlamıştı. Yine son günlerde Türkiye'deki futbolcuların gollerden sonra asker selamı vererek milliyetçi-şovenist iklime aktif bir şekilde dahil olmaları, sporun toplumsal çürümenin o dönemki görünümünün taşıyıcısı olması itibarıyla özgün veya özerk değil, aksine toplumun yapısıyla iç içe olduğunu göstermektedir.

Bireyin Sporla Bağımsız Varoluşu

Peki, iki zıt kutbu temsil eden bu örneklerden sporla bağımsızlık, bağımsız birey, toplum olma arasında nasıl bir ilişki olduğu sonucu çıkarmalı? İnsanın akıl-beden bütünlüğüne yeniden ulaştığı spor, bireyin felsefi sorularına yanıt bulabileceği özerk bir alan olabileceği gibi, bu profesyonel örneklerde olduğu gibi hakim ideolojinin ezberlendiği bir yer de olabilir. Uzun mesafe koşusu, bisiklet turu, tırmanış, yüzme gibi fiziksel zorluğu yüksek sporlarda yola devam etmenin ne kadar büyük bir mental mücadele gerektirdiği düşünüldüğünde bireyin kendini çok yönlü geliştirebilmesi, bir canlı türü olarak insanın spor yaparak aslında kendini var ettiği anlamına gelir. İnsan evriminin bugünkü aşamasındaki fiziksel sınırlar insanın spordaki sınırlarını belirlerken her bireyin fiziksel varoluşu için bu sınırlar farklılaşır. Kendi sınırlarını aşma hissi spordaki en özgürleştirici yandır.

Farklı sebeplerle toplumsal yaşama adapte olamayanlar için spor özgüven yükseltici, stres azaltıcı, eğitim ve istihdam alanında geliştirici, bağımsızlık geliştirici, ağrı eşliğini yükselterek ilaç bağımlılığını azaltıcı bir sağaltıcıdır da.

BAĞIMSIZLIK HİSSİ SPORUN DOĞASINDA VAR

Onur YILMAZ

Fotoğraf Betimleme: Turuncu zemin üzerinde kort tenisi raketi ve üzerinde bir tenis topu.

Keza paralimpik oyunlar, işitme engelliler olimpiyatları, vb. uluslararası spor organizasyonlarının sayısı, kapsamı ve görünürlüğü her geçen gün artmakta ve hemen hemen her ülkede engelli spor federasyonlarıyla lisanslı sporcu sayısı da katlanarak artmaktadır.

Elbette spora içkin bu iyileştiricilik, onun toplumun yapısına bağımlılığıyla gerçekte bir bağlam içerisinde anlam kazanır. Spor toplumun her açıdan dezavantajlı katmanlarından bireylere yüksek bir bedensel farkındalık sağlayarak hem bireysel gelişim anlamında hem de bu dezavantajlı kesimlerin toplumsal görünürlüğü anlamında diğer toplumsal mekanizmaların hiç yapamadığı kadar geniş bir alan açar; ancak bu onun profesyonel bir alan ve sektör olarak sınırlı erişimden çıkarılıp tabana yayılmasıyla mümkün olur.

Spor yapmak öncesiyle sonrasıyla kişide kolektif hareket yetisini geliştirir ve kolektiflik geliştikçe spor yapmanın kendisi bir kültür olarak yaygınlaşır. Sporun yayılması ve herkesi kapsaması için bu spor kültürünün tam da bu dezavantajlı kesimlerin lehine olacak şekilde, tıpkı o tarihsel örneklerdeki gibi bağımsızlık ruhunu da içermesi gerekir.

BAĞIMSIZLIK HİSSİ SPORUN DOĞASINDA VAR

Onur YILMAZ

Spor yapmak öncesiyle sonrasıyla kişide kolektif hareket yetisini geliştirir ve kolektiflik geliştikçe spor yapmanın kendisi bir kültür olarak yaygınlaşır. Sporun yayılması ve herkesi kapsamaması için bu spor kültürünün tam da bu dezavantajlı kesimlerin lehine olacak şekilde, tıpkı o tarihsel örneklerdeki gibi bağımsızlık ruhunu da içermesi gerekir.

1 Aslında burada GAISF kendisiyle çelişerek tamamen fosil yakıt kullanımına dayanan bu motor sporlarının veya hayvanların kötü koşullara maruz kalabildiği binicilik sporlarının canlılara zarar vermediğini varsaymış olur. Burada profesyonel düzeyde yapılan sporun bir sermaye yatırım alanı olduğunu ve “eğlence sektörü”ne tekabül eden bir piyasa anlamına geldiğini belirtmek gerekir. Ancak bu başka bir tartışmadır.

2 Örneğin son dönemde yaygınlaşan e-spor diye bilinen bilgisayar oyunları turnuvalarının gerçekten bir spor olup olmadığı güncel bir tartışmadır.

3 Örneğin Redskins Kuralı denilen bir araştırma sonucuna göre Washington Redskins takımı seçimlerden önceki son maçını kazandığında mevcut başkanın oylarının arttığı ve kaybettiğinde de muhalefetin kazanma ihtimalinin arttığı sonucu çıkmıştır. Benzer pek çok çalışma sporun toplumsal tercihlerdeki etkisini incelemiştir.

4 Benzer bir faşist girişim daha öncesinde futbolda 1934'teki 2. dünya kupasında Mussolini tarafından denenmiş, ancak o da Latin Amerika'dan gelen Uruguay'ın şampiyonluğuyla isteğine tam olarak ulaşamamıştı. Tabi faşist bir devlete neden dünya kupası ev sahipliği hakkı verildiği ayrı bir tartışmadır.

5 Switzer'in 1967'de başlattığı mücadeleyle kadınların Boston maratonunda koşmasına 1972'de izin verildi.

6 ABD'deki insan hakları mücadelesinin yükselişe geçtiği yıllarda kurulan çoğu siyahi atletlerden oluşan İnsan Hakları için Olimpik Proje (OPHR) 68 Meksika olimpiyatlarını boykot etmeyi önerirken Smith ve Carlos da dahil projeye üye olan bazı siyah atletler katılmayı tercih etti ve protestolarını gerçekleştirdiler.

7 <https://jacobinmag.com/2018/08/yugoslavia-balkan-war-football-riots>

BAĞIMSIZ YAŞAM VE KADINLAR

Züleyha MANGAN

Fotoğraf Betimleme: Gün batımı, gökyüzüne bakan bir kadın ve uçan kuşlar.

Eşinden/sevgilisinden ayrılmak istediği için, kendi tercihini kullanmak isteyen ve bu nedenle ölüm tehdidi altında yaşayan ya da katledilen biz kadınlar gerçekten bağımsız yaşam koşullarına sahip miyiz?

Çok geniş bir kavram olan “Bağımsız Yaşam” dendiğinde ilk akla gelen engelli hakları oluyor. Engellilerin birçoğu, özellikle ailesine bağımlı yaşıyor ve bu da özgür irade ile karar alma-uygulama noktasında elbette çok büyük sorunlara yol açıyor ve kişisel gelişim açısından da bir zafiyete hızlıca dönüşebiliyor. Engelli bireylerin en doğal hakkı olan toplumsal yaşama dahil olabilmeleri, erişilebilirliğin sağlanması, uygun koşulların kamu kurum ve kuruluşları tarafından oluşturulmasıyla mümkün. Ancak sadece bu yeterli değil. Zihinlerimizdeki engelleri aşmadan, bakış açımızı değiştirmeden, mükemmel erişilebilirlik sistemleri ile de karşılaşsak çözüm olmayabiliyor. Bağımsız yaşama hakkı, seçimlerin kişinin kendisi tarafından yapıldığı bir yaşam gerçekten uzak mı?

Bu noktada akla, engelli ya da engelsiz fark etmeksizin kadınlar geliyor. Hiçbir zaman kendi evi olamayan, ya ‘babasının’ ya da ‘kocasının’ evinde yaşamak zorunda bırakılan kadınlar...

BAĞIMSIZ YAŞAM VE KADINLAR

Züleyha MANGAN

Evden kaçta çıkacağı, eve hangi saatte gireceği, ne giyeceği; toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet eşitsizliği belası nedeniyle başkaları tarafından karar verilen kadınlar gerçekten bağımsız yaşam koşullarına sahip mi? Gelişen teknoloji ile bilgiye ulaşmanın görece kolaylaştığı günümüzde elbette tersine örnekler de söz konusu. Yani kendi yaşamını elinde tutan, kadın akli ve iradesiyle kararlarını alıp yaşama geçiren kadınlar var elbette; kadın mücadelesinin kazanımları ile de gün be gün değişiyor bu durum. Ancak bu olumlu örnekler kadın kitlesinin çok küçük bir yüzdesini oluşturuyor.

Samsun'da Amazon Kadın ve Yaşam Derneği

Eşinden/sevgilisinden ayrılmak istediği için, kendi tercihini kullanmak isteyen ve bu nedenle ölüm tehdidi altında yaşayan ya da katledilen biz kadınlar gerçekten bağımsız yaşam koşullarına sahip miyiz? İşte tam da bu soru ve sorunlardan yola çıkarak, bir grup gönüllü kadınla birlikte yaşadığımız yerelde (Samsun'da) bir kadın derneği kurduk: Amazon Kadın ve Yaşam Derneği. Amazon, kadına yönelik suçlarla mücadele etmeyi, kadının görünmeyen emeğinin değerlendirilmesini hedefleyen, kölece yaşam koşullarından baskıdan-şiddetten, taciz-tecavüzdü kurtulmak için çözüm üretmeye çalışan ve tüm bunları yaparken de kadın dayanışması ilkesini benimseyen bir dernek. 'Kadın kadının kurdudur' diyenlere inat 'kadın kadının yurdudur' diyen kadınlarla birlikte kurduk derneğimizi. "Kadın dayanışması yaşatır" diyerek; kadınlardan aldığımız güçle yolumuza devam ediyoruz. Elbette birçok farklılıklarımız var ancak, kadın olmakta ortaklaşıyor ve en çok da BİZ olmayı/olabilmeyi seviyoruz. Ölüm tehdidi altında yaşayan, evinden dışarı dahi doğru dürüst çıkamayan, defalarca şiddete maruz kalmış kadın arkadaşlarımız başvuruyor derneğe. Birçok günün depresif, rahatsız edici, umutsuzluk ve boşluk duygusuyla geçtiği; kişinin kendisi, geçmiş, şimdi ve gelecek hakkında sürekli olumsuz düşünüp konuştuğu ve sürekli stres altında 'hayatta kalmaya' çalıştığı bu durum çok da uzağımızda değil.

BAĞIMSIZ YAŞAM VE KADINLAR

Züleyha MANGAN

İşte biz de dernek üye ve gönüllüleri olarak; neredeyse etrafımızda konuştuğumuz tüm kadınlarda gördüğümüz çaresizlik duygusunu aşmak, kendi ayaklarımız üzerinde durmak, bağımsız bir yaşama sahip olmak, kendi kararlarımızı kendimiz verebilmek için çalışmalar yürütüyoruz.

Kadın kadının yurdudur

Neler yapıyoruz? Bağımsız yaşam demenin bireysel yaşamak, yalnızlaşmak olmadığını paylaşıyoruz öncelikle kadınlarla. Bizimle buluşma nedenine bağlı olarak da ilişkimizin bir dizi aşaması oluyor. Örneğin; öldürülme tehdidi altında yaşayan bir kadın arkadaşımızla muhatapsak, öncelikle gönüllü bir avukat arkadaşımız ve yine gönüllü bir psikolog arkadaşımızla bağlantıya geçiyoruz.

Fotoğraf Betimleme: Dış mekanda, masa başında çalışan bir kadın.

Can güvenliğinin sağlanabilmesi için gerekli hukuki işlemlerin başlatılması aşamasında omuz başında oluyoruz, dernek yönetiminden ilgili arkadaşlarımızı bilgilendiriyoruz sürecin devamı ve takibi için. Ardından ölüm tehdidi ile gelsin ya da gelmesin; toplumsal cinsiyet eşitliği, beden tanıma vb. birçok atölyede birlikte deneyimlerimizi paylaşıyoruz.

BAĞIMSIZ YAŞAM VE KADINLAR

Züleyha MANGAN

Bu atölye çalışmaları esnasında aslında ortaya bir fizibilite raporu doğaldan çıkmış oluyor ve çözüm aşamasında, bağımsız bir yaşamın inşa edilebilmesi için gerekirse mesleki eğitim kurslarına yönlendiriyoruz ya da hali hazırda derneğimizde verilen bir eğitimse, bu eğitimlere katılmasını sağlamaya çalışıyoruz. Çünkü biliyoruz; bir görme engelli kadın arkadaşımızın özgürlüğünün büyük bir kısmı öncelikle beyaz baston kullanabilmesinden geçiyor. Ardından eğitimini tamamlayarak yapabileceği bir meslek edinmesi; bunları yaparken de kendi özgür iradesiyle kültürel ve sanatsal faaliyetlerle ilgilenmesi, sosyal yaşamını planlamasından geçiyorsa; fiziksel ya da zihinsel engeli olmayan bir kadın arkadaşımızın da beyaz baston vb. kısmı hariç diğer aşamaları tüm zorlukları ile birlikte göğüslemeleri gerekiyor. Tüm bunları yapmaya çalışırken, bazı sorunların yaşadığımız dünyada/toplumda bize dayatılan rollerden kaynaklandığını, bireysel kazanımlarımızı kadın kitlelerine mal ederek kolektif bir akıl oluşturmanın gerekliliğini unutmamaya çalışıyoruz. Bağımlı bir yaşama “hayır” diyebilmenin ayaklarını örmeye çalışıyoruz. İçimizde var olan gücü birlikte ortaya çıkarmaya çalışıyoruz.

Yaşamımıza sahip çıkmak, kararlarımızı kendimiz vermek, özgür bir yaşam sürmek için, sorgulamak, soru sormak ve cevaplar aramak, eleştirmek, özeleştiri vermek vb. konularda kendimizi geliştirmek zorundayız.

Eğitimden mümkün olduğu kadar uzak tutulmaya çalışılan bir cins olarak, yani kadınlar olarak bilgiye ulaşmanın her yolunu denemek durumundayız. Kendimizde ve çevremizde “Farkındalık yaratmak” için ilk adımı çok ama çok önemsiyoruz. Henüz yolun başındayız. Kadınlarla birlikte öğreneceğimiz tanıklık edeceğimiz birçok konu var.

Bağımsız yaşam, uzun soluklu bir konu. Kadınlar olarak çok boyutlu tartışmalar yürüttüğümüz ve çözüm odaklı pratikler geliştirmeye çalıştığımız bir konu. Yolumuz uzun, cesaretimizi kırmadan, bıkmadan usanmadan mücadeleye devam ediyoruz. Cesaretimizi kırmamalı, kaybetmemeliyiz çünkü eğer birilerine zaten bağımlı yaşıyorsak (ki günümüz koşullarında aksini iddia etmek pek mümkün değil), zincirlerimizden başka kaybedeceğimiz bir şey yok demektir.

İKİ UCUN ORTASINDA BİR HAYAT

Eylem YURTSEVER

Peki, bir yetişkin düşünün. Kendisini gerçekleştirememiş, ne yapacağını bile bilmeyen; ama ne yapamayacağını çok iyi bilen bir yetişkin.

Bir orman düşünün. Ormanın ortasında da ortalama büyüklükte bir ev. Şehrin elektriğini de; suyunu da kullanmıyor bu ev. Her şeyi tamamen kendi bilgisi ve gücüyle yapan bir sahibi var. Evin içindeki bir tek eşyayı başka birisi yapmamış. Bir tek kişi yaşıyor burada. Ev yalnız, sahibi yalnız, su, elektrik, eşyalar yalnız... Anlatacak o kadar az hikayeleri var ki birbirlerine... Ama onlar bağımsız... Kimseye muhtaç değiller. Bu mu istediğimiz? Elbette hayır.

Fotoğraf Betimleme: Dağlık bir arazide ahşap, tek katlı bir ev.

Kimseden bu beklenmiyor; çünkü şehir hayatı buna izin vermez. Artık köy hayatı da çoğunlukla...

Peki, bir yetişkin düşünün. Kendisini gerçekleştirememiş, ne yapacağını bile bilmeyen; ama ne yapamayacağını çok iyi bilen bir yetişkin.

Yaşayamayacağını düşünen genç bir beyin. Tuvalete bile gidemeyen, başkaları olmadan bedava olan temiz havayı bile alamayan bir birey.

İKİ UCUN ORTASINDA BİR HAYAT

Eylem YURTSEVER

Bu genç beyinin de çok yalnız olduğunu da düşünmez misiniz siz de? Yaşamaya izinli bir tek hikayesi bile olmayan, başkalarının dinlemeye bile değer görmediği, belki merak duygusu körelmiş, yaşamı çoğunlukla anlamsızlaşmış, kimsenin saygı bile duymadığı bir birey nasıl olur da yalnız olmaz!

Bu bireyin bağımsız olamamasının tek sebebi bir yetisinin olmayışıdır. En azından böyle görünür kağıt üzerinde. Oysa sebep önyargılardır, teknik yetersizliktir, sebep yok saymaktır, önyargıların dumanından görmemektir karşısındakini. Sebep tembelliktir, umursamamaktır...

Bu iki ucun arasındaki değil midir asıl olması gereken şey sizce de? Gerçek bağımsızlık...

Şimdi bir de bu bahsettiğim iki aşırı ucun arasındaki bir ihtimale bakalım birlikte:

Bir birey... Birden fazla yeti kaybı var hem de... İşitme kaybı var. Bunun için bir cihaz takıyor kulağına. Aynı zamanda görmüyor. Bunun için de bir baston kullanıyor. Bir akıllı telefonu var cebinde. Bir bilgisayar, iş yerinde... Yolda anlatacak bir sürü hikaye birikiyor. Öğrendiklerini öğrenmek isteyen bir sürü insan var. Ona saygı duyan...

Yardım istediği insanlar var. Bu bir şeyleri yapamadığı anlamına gelmiyor, bunun bilincinde. Yardım istediğinde ona duyulan saygının azalması gerekmiyor; çünkü o aynı zamanda yardım da ediyor.

Toplumda belli bir yer edinmiş kendisine dişi ve tırnağıyla. Yaptıkları ve yapamadıklarıyla. Tıpkı bir yeti eksikliği bulunmayan insanlar gibi anlatacak bir sürü hikayesi var. Dinleyecek bir sürü hikaye...

ENGELLİLERİN ANAYASASI TÜRKİYE'DE 10.YILINA GİRDİ

Selen DOĞAN

Engellileri temsil eden sivil toplum örgütlerinin eseri olan Sözleşme, engellilik konusuyla insan hakları kavramını bir araya getirmiş, engelliliğin tanımını genişletmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'ni onaylayıp yürürlüğe koymasının üzerinden tam on yıl geçti. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 13 Aralık 2006 tarihli kararıyla kabul edilen, imzaya açıldığı 30 Mart 2007 tarihinde Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 81 ülke tarafından imzalanan ve 3 Mayıs 2008 tarihinde yürürlüğe giren Engelli Hakları Sözleşmesi, 2009 yılının ekim ayında Türkiye'de Resmi Gazete'de yayımlanarak iç hukukun bir parçası haline geldi.

Engellilerin insan hakları savunusunun en önemli dayanağı olan bu uluslararası sözleşme ülkemizde halen yeterince tanınmıyor ve kullanılmıyor. Anayasa'nın 90. Maddesi gereği uluslararası sözleşmeler ulusal yasaların da üzerinde yer alıyor. Sözleşme'ye taraf olan devlet, ulusal mevzuatını Sözleşme'nin ilkelerine göre düzenlemek yükümlülüğünü kabul etmiş oluyor.

ENGELLİLERİN ANAYASASI TÜRKİYE'DE 10.YILINA GİRDİ

Selen DOĞAN

Engelliler de tüm diğer yurttaşlar gibi, hakları olan, yaşamın her anında bu hakları yasal güvenceyle korunması gereken kişilerdir ve Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi bu hakların kullanımının önündeki engellerin nasıl kaldırılacağına dair bir hukuki dayanak oluşturur. Engellileri temsil eden sivil toplum örgütlerinin eseri olan Sözleşme, engellilik konusuyla insan hakları kavramını bir araya getirmiş, engelliliğin tanımını genişletmiştir. Bu sözleşme, hükümleri ulusal mevzuatta gerektiği gibi uygulanırsa çok katmanlı insan hakları ihlalleriyle engelli hakları mücadelesi içinde daha ileri kazanımlar elde edebileceğimizin de güvencesidir.

6

Engellilerin insan hakları

Tüm dünyada bir milyar civarında engelli yaşamaktadır. Yoksulların da yoksulu olan çoğu engelliler yaşamları boyunca çeşitli biçimlerde şiddete ve ayrımcılığa maruz kalır; zorla kısırlaştırma, tecrit, eğitim ortamından uzaklaştırma, toplumsal önyargılar, damgalanma, işgücüne katılamama, cinsel şiddet, zorla evlendirme gibi. Bunlara savaşlar, çatışmalı ortamlar, salgınlar, kıtlık, kapitalizm ve neo liberal politikaların yıkıcı etkileri de eklendiğinde bu çoklu insan hakları ihlallerinin önlenmesi için mücadele biçimlerinin sürekli yenilenmesi gerekecektir. Çıkış noktası daima şu olmalıdır: Engellilik, hayırseverlik faaliyetlerinin değil, uluslararası insan hakları hukukunun konusudur. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, engellilerin insan haklarının uluslararası alanda korunup gözetilmesi için geliştirilmiş bağlayıcı bir metindir. 2018 yılı itibarıyla 162 ülkenin taraf olduğu Sözleşme, 50 maddeden ve 1 ihtiyari protokolden oluşur.

Dünyanın en geniş azınlık grubu olan engelliler, tarihsel olarak geç görünür olmuştur. Diğer özgürleşme hareketleri, örneğin kadın hareketi Türkiye'de 1970'li yılların ortalarından itibaren güç kazanmış, örgütlenme kabiliyetini geliştirmiş ve bugüne kadarki süreçte çok önemli kazanımlar elde etmiştir. LGBTİ hareketi, çocuk hakları hareketi sonraki on yıllarda yaygınlaşan ve etkili politikalar üreterek alanın bilgisini derinleştiren, hak öznelerini güçlendiren atılımlar yapan hareketlerdir.

ENGELLİLERİN ANAYASASI **TÜRKİYE'DE 10.YILINA GİRDİ** Selen DOĞAN

Engellilerin insan hakları mücadelesi ise görece kısa bir tarihe sahiptir ve 2000'li yılların başından itibaren yaygınlaşmış, genişlemiştir. Bu süreçte engellilere yönelik hak ihlallerine dair farkındalık kazanılmış, ayrımcılık biçimleri görünür olmaya başlamış, savunuculuk faaliyetleri hız kazanmıştır.

21. yüzyılın ilk insan hakları sözleşmesi olan Engelli Hakları Sözleşmesi engellilerin, diğer herkesle aynı haklara ve fırsatlara erişmesini sağlamanın bir aracıdır. Türkiye Cumhuriyeti devletinin 2009 yılında iç hukukunun bir parçası kıldığı Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin ülkemizdeki onuncu yılında, ondan aldığımız güçle hak temelli örgütlenmeyi geliştireceğimiz, yaygın hak ihlallerine karşı yakın işbirliğini gözeteceğimiz, daha çok diyalogla aramızdaki ilişkilerin daha demokratik olabileceği nice on yıllara!..

Engelli Hakları Sözleşmesi'nin diğer önemli özellikleri şunlardır:

- Engelli kişilerin bir hak öznesi olarak ele alındığı ilk uluslararası bağlayıcı metindir.
- Mevcut insan hakları anlayışına yeni bir bakış açısı getirmiştir.
- Hazırlanması ile yürürlüğe girmesi arasındaki sürenin en kısa olduğu Birleşmiş Milletler sözleşmesidir.
- Cesur bir dili olan yenilikçi bir sözleşmedir.
- Engelliliğin insan çeşitliliğinin bir parçası olduğunu vurgular.
- Engellileri merhamet nesnesi değil hak öznesi sayar.
- Amacı, yeni hak ve özgürlükler yaratmak değil, insan hak ve özgürlüklerini güvence altına alan sözleşmelerde zaten var olan hakları engellilik bağlamında yeniden düzenlemektir. Ülkenin diline tercüme edilirken ortaya çıkabilecek anlam kaymaları bahane edilerek, uygulamada sözleşmenin kapsamı daraltılamaz.

BİR İNSAN NEDEN BAĞLIDIR ÜLKESİNE

Cansu YUMUŞAK

Bizim benliğimizi görüp, emeğimizi ve dönüştüğümüz kişiyi takdir eden evlerde ve memleketlerde bir ömür kalabiliriz elbette. Bir ömür, onlara içtenlikle ve kalpten sunabiliriz işgücümüzü, emeğimizi.

Onu doğuran ve doyuran topraklarda ne vardır? Bunca hasret, özlem, sürgün... Hangi dalda yetişir bu acı meyveler?

İnsanın ülkesi gözünü açtığında soluduğu hava demektir. Bir bebek doğduğunda ciğerlerini ilk defa havayla şişirirken kaderi de işlenir ince ince içine. İnsan nasıl anasının ve babasının bir parçasıyken ikisinden de bambaşka sınırlarla düşer dünyaya... Hududunu, çizgilerini, yüzünde hep bir gölgesini taşıyacağı annesi ve babasından ayırmak için ne çok acı çeker ömrü boyunca.

Fotoğraf Betimleme: Trafiğin aktığı kalabalık bir cadde.

Anneler, babalar ve memleketler talepkârdır. Biz büyürken, bizi şekillendirecek rüzgârlar hep kendi göklerinden essin isterler. Onlar gibi inalım, onlar gibi bakalım, onlar gibi sevelim, aynı şeyler için gözyaşı dökelim, aynı şeylere gülelim isterler.

BİR İNSAN NEDEN BAĞLIDIR ÜLKESİNE

Cansu YUMUŞAK

İçerideki huzursuzluklar hep onların dediği gibi çözülsün, hiçbir şey yokmuş gibi hayat aksın, boyumuz uzasın ve ileride onların sorumluluğunu alacak insanlara dönüşelim isterler. Bizi ister sevsinler, ister hiç istememiş olsunlar, yine de anneler, babalar ve memleketler için, her evlat bir yatırımdır.

İşlerin yolunda gitmediği anlaşıldığında curcuna başlar. Bizim benliğimizi görüp, emeğimizi ve dönüştüğümüz kişiyi takdir eden evlerde ve memleketlerde bir ömür kalabiliriz elbette. Bir ömür, onlara içtenlikle ve kalpten sunabiliriz işgücümüzü, emeğimizi. Onlar kimseyi incitmezse, bizim kendimizi tanımamıza müsaade eder ve bizi tanımaya cesaret edebilirlerse, acılara yüz çevirip verdiklerimiz kadar veremediklerimize de göz dikmeyi düşünmezlerse, biz elbette, onları terk etmeden büyüyebiliriz birbirimizin gözünde.

Biliyoruz ki, dünyadaki pek çok ana baba ve pek çok memleket yetiştirdiği insanlara bu huzuru vermiyor. Kavgalar, savaşlar, çevre yıkımları, geçmişin birikimlerini göz açıp kapayana kadar yerle bir eden bombalar, büyütülen sevgilere, aşklara, dostluklara göz diken mahpusluklar, ölüm tehditleri veya soluk aldırılmayacak baskılar, tıpkı suyun ısındığını anlamadan pişmeye başlayan kurbağalar gibi, patlama noktasına çok yakın zamanlarda, can havliyle yola düşürüyor insanları. Hiç bilmedikleri bir ülkeden, belki de bu zorlukların daha az yıkıcı olacağı, daha az zarar vereceği umuduyla, kendi bağımsızlıklarının, özgürlüklerinin, kendi benliklerinin ve var olma ihtimallerinin peşinde bir arayışa çıkıyorlar.

Bu ihtimaller göz alabildiğince uzanabilir insanın önünde. Şansı yaver giden pek az göçmenin hikâyesini duymuşuzdur belki, ama duyduğumuz kötü sonları da bütünün tamamını yansıtmıyor. “Ev sahipliği yapan ülkeler” de, tamamen kendi dertlerini aşmış, rahata ermiş ülkeler değiller, buralarda da konuyor sert ve uzun duvarlar “misafir” denen insanların etrafına. En temel haklarına lüks muamelesi yapılıyor. Aslında aynı riskler, yabancı bir dünyanın kucağına düşme hissi, güvenecek kim var sorusu; evinden, talepkâr ama bir o kadar da huzursuz ve tehlikeli anne ve babasından ayrılanların da önünde duruyor.

BİR İNSAN NEDEN BAĞLIDIR ÜLKESİNE

Cansu YUMUŞAK

Peki, bu insanlar, her şeye rağmen bu uzun yollara neden düşüyor, bu korkunç riskleri neden yükleniyorlar sırtlarına?

Aslında bu sorunun cevabını biraz olsun bağımsızlaşmış herkes içten içe biliyor. Hatamsa kendi hatam, kaderimse kendi kaderim, kederimse benim kederim. İşte, istenen aslında bu kadar açık. Dayatılmış bir savaşın bombalarından, etrafına örülmüş duvarların seni korumakla yükümlü olanlarca karılmaya devam eden harçlarından, baskılardan, zulümden dışarı atılan bir adım, benliğin ilanıdır. Var olmanın temel koşuludur.

Doğduğu ve doyduğu topraklardan, artık kendisine acı meyveler vermeye, ağılar içirmeye başlayan anasından ve babasından elbet kaçır insan. Bağlılıktan öte, bir bağımlılık ve benliği unutacak bir itaat talep edildiği için, bunun karşılığında ne can güvenliği, ne bir parça huzur, ne gözlerini ne tarafa çevireceğinin kararı kendilerine bırakılmadığı için alırlar yüreklerini ve dışarı çevirirler yasaklı gözlerini.

Özlemezler mi peki hiç?

Elbette özlerler... İlk soluk bu, özlenmez mi hiç? Vaat dolu ilk adımlar, ilk kelimeler, ana dilin, baba ocağın, kardeşlerin, dostların... Şimdi her geçen gün silikleşen hatıraları acılı anılarla geliyor olsa da akıllarına yine de hasret vardır her zaman serde.

Hasretin en büyüğü ise, olanlardan, olmuşların ülkesinden ziyade, olabileceklerin ülkesindedir. Böyle açgözlü, fırsatçı, ince hesaplar yapan insanlar olmasaydı söz sahibi olanlar, her dakikamıza, her duygumuza, her arzumuzaya göz dikmeselerdi, emeğimizi terini kendileri dökmüş gibi har vurup harman savurma cüretini gösteremeselerdi... İnsan hiç kopar mıydı yetiştirdiği topraktan?

BİR İNSAN NEDEN BAĞLIDIR ÜLKESİNE Cansu YUMUŞAK

Belki dinlemişsinizdir daha önce, ama ne dediğini bilerek dinleyin bu kez.
Fairuz'dan, Nassam Aleyna El Hawa (Meltem Esti Üstümüze) şarkısını.

O hasret dinmeyecek.
Ancak ihtimaller, bir gün muhakkak değişecek.

Meltem esti üzerimize

Vadinin kolundan
Ey meltem, aşkın hatırı için
Götür beni memleketime
Ey aşk, ey aşk
Meltem ile beraber uçan aşk
Orada bir çiçek, bir pencere ve bir resim var
Beni onlara götür ey meltem
Korkuyorum ey kalbim
Büyümekten bu gurbette
Ve memleketimin beni tanıyamayacağından
Götür beni, götür beni
Götür beni memleketime
Peki biz, peki biz
Ey sevgili, ne olacağız biz
Biz ve sen bizimle kalırdık hep
Ve ayrı kaldık şimdi, ne olacağız biz
Ve güneş hala ağlıyor
Kapıda ve konuşmuyor
Ve memleket aşkı konuşuyor
Götür beni, götür beni

BARIŞI TANIMAYAN SİLAHLAR ANTI-PERSONEL KARA MAYINLARI

Muteber ÖĞRETEN, Mayınsız Bir Türkiye Girişimi Koordinatörü

Kara mayınları nedeniyle meydana gelen yaralanmalar çoğunlukla uzuv kayıplarına neden olmakta ve mayın patlamasından sağ kurtulanlar, hayatlarına engelli bir birey olarak devam etmektedirler.

'Dünya Barış Günü'nün en temel talebi, savaşların/çatışmaların sona ermesi, bu talebin somutlaşmış hali de ellerin tetikten çekilip silahların susmasıdır. Ancak konvansiyonel/geleneksel silahlar içinde biri vardır ki eller tetikten çekilse, silahlar sussa da öldürücü/yaralayıcı etkisini sürdürmeye devam eder. Bu silah, anti-personel kara mayınıdır.

Anti-personel kara mayınları, bir kişinin mevcudiyeti, yaklaşması veya teması ile infilak edecek biçimde tasarlanmıştır. Onu harekete geçiren kurbanın bizzat kendisidir. 75 yıl aktif olarak kalan ve kurbanını bekleyen anti-personel kara mayınları, yerleştirildikleri yerden çıkarılmadıkları ve imha edilmedikleri sürece de öldürmeye, yaralamaya devam ederler. Kara mayınları İzleme Örgütü (MONITOR) 2018 Raporu'na göre, savaş ve çatışmaların yaşandığı ülkeler başta olmak üzere, geçtiğimiz yıl, anti-personel kara mayınları ve savaş artığı patlayıcılar nedeniyle 2 bin 793 kişi ölmüş, 4 bin 431 kişi de yaralanmıştır. Kayıpların yüzde 76'sını siviller oluşturmaktadır.

Fotoğraf Betimleme: Yeşil renkli toprağa gömülmüş metal bir mayın.

BARIŞI TANIMAYAN SİLAHLAR **ANTI-PERSONEL KARA MAYINLARI** Muteber ÖĞRETEN, Mayınsız Bir Türkiye Girişimi Koordinatörü

Kara mayınları nedeniyle meydana gelen yaralanmalar çoğunlukla uzuv kayıplarına neden olmakta ve mayın patlamasından sağ kurtulanlar, hayatlarına engelli bir birey olarak devam etmektedirler. Bu, "Engeller doğuştan gelebilir veya sonradan geçirilen hastalıklar ya da kazalar sonucu ortaya çıkabilir" tanımı dışında bir engellilik durumudur.

Türkiye, anti-personel kara mayınları ve savaş artığı patlayıcıların en fazla bulunduğu ülkelerden birisidir. Toprağa döşenmiş yaklaşık bir milyon mayın bulunmaktadır. Savaş artığı patlayıcı sayısı ise bilinmemektedir. Ölen ya da yaralananlara ilişkin bir veri tabanı ise bulunmamaktadır. İçişleri Bakanlığı, 2010 yılında, 1984 ile 2010 yılları arasında 6 bin 360 mayın kaybı olduğunu açıklamıştır. Rapora göre, bin 269 kişi hayatını kaybetmiş, beş bin 91 kişi de yaralanmıştır.

Mayınlara Karşı Mücadele ve Uluslararası Mayın Yasağı Sözleşmesi

Anti-personel karamayınlarına karşı, 1992'de, sivil toplum kuruluşları tarafından başlatılan uluslararası kampanya, 1997'de Mayın Yasağı Anlaşması (Ottawa Sözleşmesi) ile sonuçlandı.

Hükümetler " Her hafta çoğu masum ve korunmasız sivillerden ve özellikle çocuklardan oluşan yüzlerce kişiyi öldüren veya sakat bırakan, ekonomik kalkınmayı ve yeniden yapılanmayı engelleyen, mültecilerin ve iç göçe maruz kalmış kişilerin yurtlarına dönmelerine manî olan ve yerleştirildikten sonra yıllarca diğer vahim neticeler yaratan anti-personel mayınların neden olduğu acılara ve kayıplara son vermeye kararlı olarak" bu Sözleşme'yi imzaladılar, Sözleşme'nin tarafı oldular.

Türkiye de Sözleşme'yi 2004 yılında imzalayarak hem Türkiye hem de uluslararası kamuoyuna, anti-personel mayınların neden olduğu acılara ve kayıplara son verme taahhüdünde bulundu.

2 BARIŞI TANIMAYAN SİLAHLAR ANTI-PERSONEL KARA MAYINLARI

Muteber ÖĞRETEN, Mayınsız Bir Türkiye Girişimi Koordinatörü

Fotoğraf Betimleme: "DİKKAT!MAYINLI SAHA GİRİLMEZ" tabelası ve tel örgülü mayınlı arazi.

Taahhüdünü de 2014 yılına kadar yerine getireceğini bildirdi. Bu süre içerisinde de yeni mağduriyetlerin yaşanmaması için önlemler alınacak; mayınlı alanlarda yaşayanlara yönelik mayın/patlayıcı risk eğitimi verilecek; var olan mağduriyetlerin giderilmesi için programlar hazırlanacak ve uygulamaya konulacaktı.

Ancak, Türkiye bu taahhütlerini 2014 yılında yerine getiremedi. Mayınların temizlenmemesinin, mayın ve patlayıcı risk eğitimlerinin yapılmamasının sonucu ise binin üzerinde insanın ölümü ya da yaralanması oldu.

Sorun halen devam ediyor

2014 yılında taahhütlerini yerine getiremeyen Türkiye, mayınları 2022 yılına kadar temizlemek için ek süre talebinde bulundu.

Mayın temizliğindeki ilerleme, Türkiye'nin 2022 tarihini de yakalayamayacağını göstermektedir. Bunun anlamı ise, mayın ve savaş artığı patlayıcılar nedeniyle ölüm ve yaralanmaların devam edeceğidir.

Mayın Yasağı Sözleşmesi'ne taraf devletler, Sözleşme yükümlülüklerini yerine getirmiş olsalardı ya da yerine getirmiş olsalar, bugün hayatlarını engelli olarak sürdürmek zorunda kalan binlerce insan olmayacaktı/olmayacak.

BALKAN ESİNTİLERİ ARDINDAN

Şule Sepin İÇLİ

Balkan ülkeleri görme engelliler müzik festivali Türkiye konserleri, İzmir’de yapıldı. Engelli toplum dayanışmasını güçlendirmek adına güzel bir etkinlik oldu.

Bulgaristan ve Makedonya’da “Körler Şarkı Söylüyor” adıyla bir konser programı düzenlenmişti. Bu konserlere, komşu Balkan ülkelerinin Körler Birliği’nden müzik grupları katılıyor, ülkenin beş ilinde halka açık ücretsiz konserler veriyorlardı. Bulgaristan’a ülkemiz adına Altınokta Körler Derneği üyelerinden oluşan bir müzik grubu gitmişti.

Bu yıl da Makedonya’da bu konserler zinciri devam etti. Bu arada ben, Türkiye Körler Federasyonu’nda Uluslararası İlişkilerden Sorumlu Başkan Yardımcılığı görevine getirildim.

Fotoğraf Betimleme: Şule Sepin İçli ve Suha Sağlam’ın festival açılış konuşması.

Makedonya’ya, Eğitimde Görme Engelliler Derneği aracılığıyla oluşturulan bir grup müzisyenle birlikte ben ve arkadaşım Gülin de gittik. Müzik grubumuz oldukça gençti ve işi ciddiye alıyordu. Makedonya deneyimlerini iki bölüm halinde Altınoktanın Sesi dergisine yazdım. Bu nedenle bu yazıda Makedonya konserlerinin ayrıntılarına girmek istemiyorum.

BALKAN ESİNTİLERİ ARDINDAN Şule Sepin İÇLİ

Makedonya konserlerine katılan müzik gruplarını dinlerken arkadaşım Gülin'le sohbet edip, değerlendirmeler yapıyorduk. “Bizim ülkemizde neden böyle konser olmasın ki, bu grupların çoğu playback yapıyor, oysa bizim arkadaşlarımız adeta profesyonel bir ruhla özene bezene çalışıyor, sazlı sözlü türküler söylüyor; biz daha güzelini yaparız, salonları doldururuz” diyoruz. Gülin, “Bizim ülkemizde böyle bir organizasyon yapılırsa, ben de canla başla çalışırım” diyor.

Makedonya'dan döndükten sonra, Bulgaristan' da bu işlerle ilgilenen Ali Altınok, sürekli beni arıyor, “ne zaman Türkiye'de konser yapacağız” diye soruyor. Bulgaristan ve Makedonya konserler düzenlerken, ülkemizin de bundan geri kalmaması gerektiğini düşünüyorum. Türkiye Körler Federasyonu Başkanı Suha Sağlam, sponsor arayışına giriyor fakat olumlu bir yanıt alamıyor. Sonra, yönetim kurulu üyesi Serkan Özkan'dan, Kültür ve Turizm Bakanlığının bu tür projelere destek verdiğini öğreniyoruz.

Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Telif Hakları Genel Müdürlüğünü arayarak proje başvuru formunu ediniyoruz. Başvuruların kabul edilmesine iki gün kala yoğun bir çalışma içerisine girerek, hayallerimizi projeye döküyoruz. Projemiz ilgi çekiyor ve başvurumuz kabul ediliyor. Bu habere çok seviniyoruz fakat bu işi kotarmanın çok zor olduğunu da farkındayız.

12 -17 Kasım tarihlerinde “Balkan Ülkeleri Görme Engelliler Müzik Festivali Türkiye Konserleri” kapsamında Aydın, Manisa, İzmir ve İzmir'in Tire İlçesi'nde halka açık konser organizasyonu yapmak için araştırmalara başlıyoruz.

Bu arada ülkemizi temsilen Türkiye Körler Federasyonu adına müzik grubumuz oluşmuş ve hazırlık çalışmalarına çoktan başlamıştı bile. Hangi türkülerini söyleyeceklerini sorduğumda, “sürpriz olsun” diyerek heyecanımı arttırıyorlardı.

BALKAN ESİNTİLERİ ARDINDAN

Şule Sepin İÇLİ

Balkan ülkelerinin Körler Birliklerine davet mektupları gönderiyoruz. Davetimizi Bulgaristan, Makedonya, Sırbistan ve Arnavutluk kabul ediyor. Yalnız bu işi yaparken, o kadar çok görüşme ve yazışma yapıyoruz ki, zaman zaman katılacak ülkelerin az olacağı endişesine kapılıyoruz. Sanatçı isimlerini ve söyleyecekleri şarkıları belirleyebilmek için bir form geliştiriyoruz ve davetimizi kabul eden ülkelere gönderiyoruz. Artık sonuna yaklaştığımız organizasyona ne yazık ki katılımcı ülkelere beklediğimiz hızda yanıt alamıyoruz. Konser organizasyonu için bu formu doldurmak çok önemli, çünkü konseri sunacak kişilerin önceden çalışması lazım.

Biz bu işleri Ankara'dan yürütüyoruz, telefon trafiğimizin nasıl yoğun olduğunu söylemeye gerek yok. İzmir, Aydın Manisa ve Tire'deki yerel yönetimleri, federasyonumuza bağlı olan dernekleri, nazımızın geçtiği arkadaşlarımızı seferber ediyoruz.

Fotoğraf Betimleme: Müzik gruplarından birinin sahne performansı.

Konser öncesi il ve ilçelere bizzat giderek incelemeler yapıyoruz daha sonra afiş ve el ilanları bastırarak halka duyurulmasını sağlıyoruz. Sosyal medya hesaplarından duyurular yaptık, yerel ve ulusal televizyon programlarına katıldık.

BALKAN ESİNTİLERİ ARDINDAN

Şule Sepin İÇLİ

Ülkemiz ile birlikte toplam beş ülke, festivalde kendi kültür ve sanat anlayışlarını yansıtan şarkılar söylediler. Muammer Ketencioğlu'nu da konuk sanatçı olarak konserlerimize davet ettik. Her ilin ayrı bir sunucusu vardı, sanatçı ve söyleyecekleri şarkı isimlerini önceden bildirmediikleri için, sunucuların işi hayli zordu. Öyle ki sunuş metnini konser başlamadan iki saat önce ellerine alabiliyorlardı. Her ülkenin sanatçı ve şarkı isimlerini yazdırmak her il için benim de bir saatimi alıyordu. Çünkü söyleyecekleri şarkılar her gün değişiyordu. Şarkıların isimlerini telaffuz etmek hiç de kolay değildi. Toplam onaltı sanatçımız vardı, bütün Balkan ülkeleri yine playback yaptılar.

Bütün konser salonlarımız doluydu, dinleyicelerin büyük bir çoğunluğu yaklaşık iki saat süren konserde sonuna kadar kalıyor, coşkuyla alkışlıyor ve türkülere eşlik ediyorlardı. Makedonya müzik grubunun söylediği doktore türküsü çok sevildi. Her gün söylemelerini istedik. Çok duygusal bir şarkıydı, hem ülkelerin sanatsal değerleri sergilendi, hem de müziğin bizleri birleştiren, engelleri ortadan kaldıran evrensel boyutları hissedildi. Konser sonrasında Balkan ülkelerindeki müzisyenlerle bir araya gelip birlikte türküler söyledik ve farklı ülkelerin şarkılarını kolayca kulağımıza yerleştirdiğimizi farkettiler. Konser verildikten sonra Selçuk, Efes, Müze ve Meryem Ana kilisesi gezildi.

Balkanların en çok sevdiğim iki şeyi dikkatimizi çekti. Birisi çılgınlar gibi alışveriş yapmak, diğeri de uzun uzun oturup kahve içmek. O kadar çok alışveriş yaptılar ki, ülkemize epeyce bir para bıraktıklarını düşünüyorum. Ayrıca bütün müzisyenlere, vedalaşmadan önce yöresel ürünlerimizden oluşan hediye paketleri sunduk. Böylece ülkemizin bütün değerlerini onları tanıtmış olduk. Böyle bir organizasyon yapmak hem çok yorucu hem de bir o kadar keyifliydi. Engelli toplum dayanışmasını güçlendirmek adına güzel bir etkinlik oldu. Bir sonraki organizasyonda playback yapmak yerine müzisyenlerin sazıyla ve sözüyle sahne almalarının sanatsal açıdan çok daha anlamlı olacağını düşünüyorum. Bu yıl ilkini İzmir ve çevresinde yaptığımız bu konserleri, daha sonra farklı bölgelerde de yapabiliriz.

AYIN HABERLERİ

Türkiye Engelliler Konfederasyonu

Engelliler Konfederasyonu'ndan Aksaray'daki olaya tepki

6 Kasım günü Aksaray'da Mehmetçik İlköğretim Okulu'nda otizmli çocukların bazı öğrenci velileri tarafından yuhalanması kamuoyunun tepkisini çekti. Sosyal medyada çok sayıda vatandaş olaya tepki gösterdi. Dünya Çocuk Hakları gününe haftalar kala böyle bir nefret suçunun işlenmesi engelliler ve onların ailelerinin yanı sıra, birçok kesim tarafından da şaşkınlıkla karşılandı.

Engelliler Konfederasyonu-Türkiye Engelliler Meclisi de yaşanan olaya şu sözlerle tepki gösterdi: "Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de belirtildiği üzere, hiçbir çocuk farklılığı nedeniyle eğitim hakkından mahrum bırakılamaz. Çocuğun eğitimi, meslek etiğinden uzak eğitimcilerin keyfi ve önyargılı tutumlarıyla engellenemez.

Fotoğraf Betimleme: Okul bahçesi ve elde sallanarak çalınan zil.

Engellilik insan çeşitliliğinin bir parçasıdır; bir arada yaşama kültürünü benimsememiş bir veli talep ediyor diye, hiçbir çocuğun okulu değiştirilemez. Bu, çocukların insan haklarının ihlalidir. Ailesi bile olsa hiç kimse, çocuklara ayrımcı fikirler aşıl原因amaz. Unutulmamalı ki: eşit, erişilebilir ve engelsiz bir yaşam önyargılarla mümkün değildir. Farklılıklarla barışmak, çeşitliliği zenginlik olarak görmek her toplum için ilerleticidir."

AYIN HABERLERİ

Türkiye Engelliler Konfederasyonu

Kadınlardan beyaz baston eylemi;

15 Ekim Dünya Beyaz Baston Günü dolayısıyla Altınokta Körler Derneği Kadın Komisyonu İstanbul Şubesi, Beyaz Bastonun engellilerin hayatındaki anlamı ve önemini anlatmak için, Dernek Şubesinin önünde basın açıklaması gerçekleştirdi.

Komisyon üyesi kadınların katıldığı eylemde açıklamayı Selvet Bayraktar Tokat yaptı. “Haydi Kadınlar Sokağa, Özgürleşmeye”, “Bastonumuzu Elimizden Bırakmayalım”, “Beyaz Baston Rehberimizdir” dövizlerinin taşıdığı açıklamada Tokat şunları ifade etti:

Fotoğraf Betimleme: Yaya geçidinden bastonuyla geçen görme engelli bir kadın.

“Beyaz baston, görme engelli kadınların rehberidir. Görme engelli kadınlar, baston kullanmayı öğrenip evlerinden sokağa çıksınlar, sosyalleşsinler. Aileler koruyucu kollayıcı tutumlarından vazgeçerek, çocuklarının yanında olsunlar. Halkımız da beyaz bastonu tanısin ve önemini fark etsin. Beyaz baston kullanımı bir haktır. Yaşasın beyaz baston, yaşasın görme engelli kadınların bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi.”

AYIN HABERLERİ

Türkiye Engelliler Konfederasyonu

Avrupa Körler Birliği Genel Kurulu İtalya'da gerçekleşti

Avrupa Körler Birliğinin Genel Kurulu 28-30 Ekim 2019 tarihlerinde "Kimse Geride Kalmayacak" temasıyla İtalya'nın başkenti Roma'da gerçekleştirildi.

Türkiye, EBU Genel Kurulunda Türkiye Körler Federasyonu üyesi 6 görme engelli delege ile temsil edildi. Kurulda Avrupa Körler Birliğine üye görme engellilerin sorunlarının çözümüne ilişkin genel tartışmalarla birlikte çoğu kez görme engelliler için önemli olan fiziksel çevreye ve bilgiye erişim gibi özel konular da ele alındı.

Fotoğraf Betimleme: Avrupa Körler Birliği 11. Genel Kurulu'ndan bir görüntü.

Kurulun ikinci gününde yapılan seçimde İtalya'dan Rodolfo Catanni başkan seçildi. Catanni, uzun zamandır Avrupa Körler Birliği'nin AB ülkeleri arasında oluşturduğu, AB ile İletişim İlişki Komisyonunun Başkanlığı'nı yürütüyordu. İkinci Başkanlığa, Barbara Martin Monoz seçildi. Türkiye'den bir delege de Avrupa Körler Birliği Yönetim Kuruluna seçildi. Ayrıca, Dünya Körler Birliğine kıtadan gönderilecek başkanın yanı sıra, üç yönetim kurulu üyesi için seçim yapıldı. Danimarka, Almanya ve Portekiz'den üç temsilci seçildi. Genel Kurul sonunda alınan kararlardan biri de; "Madrid'de yapılacak olan Dünya Körler Birliğinin, körler forumuna dönüştürülmesi ve bu nedenle yakın tarihlerde ki birçok etkinliğin o tarihlere alınarak bunu bir kamuoyu çalışması haline dönüştürülmesi."

AYIN HABERLERİ

Türkiye Engelliler Konfederasyonu

Engelsiz Kadın Haber Ağı (EKHA) İsveç'i ziyaret etti

Engelsiz Kadın Haber Ağı (EKHA) projesi kapsamında üç kişilik bir heyet ile İsveç'te çeşitli kurum ve kişilerle görüşmeler gerçekleştirildi. Kadın örgütleri, engelli örgütleri, sosyal hizmet uzmanları, LGBTİ bireyler ve Dayanışma Derneği'nden kadınlarla toplantılar yapıldı.

Bu görüşmelerde kadınların, engellilerin toplumsal yaşamdaki yeri ve hakları konuşuldu. Aynı zamanda EKHA deneyimi paylaşılarak, engelli haklarına dair görüşlerimiz paylaşıldı. İsveç dünya ölçeğinde kadın ve engelliler hususunda en ileri ülkeler arasında yer almasına rağmen; haklar ve sosyal destek konusunda geçmişe oranla bir gerileme içinde olduğu yapılan görüşmelerde ifade edildi.

Gezi kapsamında Dünya Körler Birliği eski başkanı Kiki Novstrom ile de görüşme gerçekleştirildi.

22. Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı Gerçekleşti

Bu yıl yirmi ikincisi düzenlenen Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı, 2-4 Kasım tarihlerinde İstanbul'da Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV), Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Uluslararası Göçmen Kadınlar Dayanışma Derneği'nin ev sahipliğinde, kadına yönelik erkek şiddeti ile mücadele eden kadın ve LGBTİ+ örgütleri, feministler, belediyeler ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kurumlarda kadına yönelik şiddetle mücadele alanında çalışan kadınların katılımıyla gerçekleşti.

Şiddetle Mücadele için Feminist Sosyal Politikalar başlığıyla düzenlenen kurultaya, 29 ilden, 50 kadın ve LGBTİ+ örgütü ile 33 kamu kuruluşundan toplam 270 kadın katıldı.

AYIN HABERLERİ

Türkiye Engelliler Konfederasyonu

“Hak Temelli Savunuculuk ve Güçlendirme Eğitimleri” başladı

Engelliler Konfederasyonu’nun Avrupa Birliği’nin mali desteğiyle yürütmekte olduğu “Aktif Yurttaşlık Hakkımızdır: Türkiye Engelliler Meclisine Doğru” projesi kapsamında sivil toplum örgütlerine yönelik eğitimler kasım ayında başladı.

2019 yılı içinde 52 ilde engelli örgütlerinin ve engellilik alanında çalışan kurumlardan temsilcilerin katılımıyla İl Engelli Meclisleri kurulmuştu.

“Hak Temelli Savunuculuk ve Güçlendirme Eğitimleri” bu meclislere üye olan engelli örgütlerinin kapasitesini geliştirmeyi, iletişim becerilerini artırmayı, deneyim paylaşımını ve iyi örneklerin yaygınlaşmasını amaçlıyor. Eğitimler iki gün sürüyor ve altı başlık altında gerçekleştiriliyor: “Hak temelli savunuculuk”, “Kaynak geliştirme”, “İletişim ve medya”, “Gönüllü yönetimi”, “Uluslararası insan hakları mekanizmaları” ve “Hak temelli izleme”.

Engelliler Konfederasyonu uzmanları bu eğitim için il engelli meclislerinin bulunduğu illere tek tek gidiyor. Bu sayının yayıma hazırlandığı günlerde Zonguldak, Karabük, Sinop, Samsun, Amasya, Çorum, Trabzon, Ordu, Artvin, Erzurum, Kars, Ağrı ve Van’da eğitimler tamamlanmıştı.

Nisan ayına kadar şu illerde de “Hak Temelli Savunuculuk ve Güçlendirme Eğitimleri” düzenlenecek: Ankara, Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Batman, Bingöl, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Eskişehir, Erzincan, Gaziantep, Hatay, Isparta, İzmir, İstanbul (Anadolu ve Avrupa), Kayseri, Kocaeli, Konya, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Nevşehir, Niğde, Osmaniye, Sakarya, Sivas, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tunceli, Uşak ve Zonguldak.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN 30.YILINDA ÇOCUK HAKLARI KİTAPLARI

Hatice KAPUSUZ

Bu ilkeler sadece taraf devletler için bağlayıcı ve yol gösterici değil, aynı zamanda çocuğu ilgilendiren, çocuğu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyecek her konu ve düzenleme için rehberdir.

Bu yıl Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 30. yılı. Daha iyi bir metin çocuklar tarafından hazırlanana kadar, sözleşme bize çocuklara borçlu olduğumuz hak ve koşulları hatırlatmaya devam ediyor. Sözleşmenin Türkiye tarafından imzalanması ve yürürlüğe girmesi 1994 yılında gerçekleşti. Türkiye hala sözleşmeyi bir bütün olarak kabul etmiş değil. Çeşitli maddelerine çekince koymuş durumda. Bu maddelerdeki çekincenin kaldırılması bir yana, sözleşmeden doğan, çocuklara borçlu olduğumuz hak, koşul ve davranışların epey gerisindeyiz. Ancak eksiklerden bahsetmek yerine sözleşmeye ruhunu veren 4 ilkeye ve bu ilkeler konusunda hem bizleri hem de çocukları güçlendirecek çocuk kitaplarından bahsedelim istiyorum. Sözleşmeye ruhunu veren dört ilke şöyle;

- Yaşama ve gelişme - Çocuğun yüksek yararı - Çocuk katılımı
- Ayrımcı gözetmemek

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN 30.YILINDA ÇOCUK HAKLARI KİTAPLARI

Hatice KAPUSUZ

Bu ilkeler sadece taraf devletler için bağlayıcı ve yol gösterici değil, aynı zamanda çocuğu ilgilendiren, çocuğu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyecek her konu ve düzenleme için rehberdir. Yani okulda, evde, sokakta ya da bir mekan inşa ederken veya yol düzenlemesi yaparken bu ilkeler birer ölçüt ve kılavuz olmalı.

Bu ilkelerin bize hatırlattığı bir şey daha var: Çocuğun şu anına odaklanmak. Yani ailenin, devletin, sistemin, dinin ihtiyacına değil, çocukların ihtiyaçlarına, çocukların yararına odaklanmak. İlkelerin vurguladığı diğer konu ise; süreçlerin önemidir.

Bu sürekli çocukların geleceğine odaklı olan yetişkinler için önemli bir hatırlatmadır, çünkü ilkeler; “çocukları dahil et, ayırım gözetme, çocukların yararını göz et” diyor.

Yani çocuklarla ilgili veya çocukların etkilenebileceği ne yapıyorsa yapılaş şekli, yapılan kadar önemli. Zaten iklim aktivisti çocuklar ve cep telefonu kullanımına karşı eylem yapan çocuklar her konuda söyleyecek bir şeyleri olduğunu cesurca gösteriyorlar.

Hem çelişkili bir çocuk algısına sahip hem de haklar konusunda epey geride olduğumuzdan yetişkinlerin bu konuda öğreneceği çok şey var.

Önce okuyup yetişkinler öğrensin, sonra da çocuklarla paylaşsın diyebilebileceğimiz çocuk kitapları ise şöyle: Çocuk Olmaya Hakkım Var - YKY, Çocuğum Haklarım Var!- ABM, Erkek/Kız Çocuk Hakları Bildirgesi - YKY, Seslerin perisi ışık - Kuraldışı Çocuk, Kaybolan Renkler - TÜBİTAK, Düşman - Ginko Çocuk, Nohutçuk- Mikado, Küçük - Ginko Çocuk.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN 30.YILINDA ÇOCUK HAKLARI KİTAPLARI

Hatice KAPUSUZ

Fotoğraf Betimleme: Çocuk Olmaya Hakkım Var kitap görüntüsü

Çocuk Olmaya Hakkım Var

Yayınevi: YKY

Yazar: Alain Serres

Çizer: Aurélie Frantly

Çeviren:Füsün Önen

Yaş:+3

Kitap ismiyle başlıyor çocuk haklarını anlatmaya. Çünkü çocukluk, ancak çocuk haklarının gerçekleşmesiyle, olması gerektiği gibi yaşanabilir. Hakları ihlal edildiğinde çocuk olmanın gerekliliklerini de ihlal etmiş oluruz. Kitap da bunu hatırlatmak için “Çocuk Olmaya Hakkım Var” diye başlıyor ve temel çocuk haklarını çocukların dilinden aktarıyor. Çocuklar, “kurşun yağmurlarını ve savaşları hiç bilmemeye hakkım var.” diyerek savaşın aynı zamanda bir çocuk hakkı ihlali olduğunu hatırlatıyor. Kitap farklı olmak, cinsiyet eşitliği, oyun hakkına sahip olmak gibi haklarla birlikte; doğa ve canlılarla barış ve saygı içinde yaşamının da bir çocuk hakkı olduğunu fark etmemizi sağlıyor. Kitap çizimleri ve basit anlatımıyla çocukların temel haklarını anlatıyor. Bunu sözleşme maddeleri şeklinde değil anlaşılır bir dille yapıyor. Bu haliyle küçük çocuklar için de uygun. Son olarak resimlerde çocukların çeşitliliği iyi bir şekilde temsil edilmiş durumda.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN 30.YILINDA ÇOCUK HAKLARI KİTAPLARI

Hatice KAPUSUZ

Çocuğum Haklarım Var! - Çocuk Hakları Etkinlik Kitabı

Yayınevi: ABM

Yazar: Ezgi Berk

Çizer: Funda Akman Aydemir

Yaş: +7

Bir çocuk hakları kitabının sözleşme maddelerini etkinliklerle birleştirmesi tam da çocuk katılımına yararlı bir biçim. Kitap öncelikle çocuklara seslenen giriş yazısıyla merhaba diyor. Ardından da maddeleri, bazen soru sorarak, bazen tasarlattırarak bazen de resim yapılmasını talep ederek ele alıyor. Kimlik kartı tasarlama, evde aile panosu hazırlama, çocuk derneği kurma, öykü yazma, günlük tutma, çözüm geliştirme, politika önerisi sunma kitapta yer alan etkinlik türlerinden bazıları.

Kitap oldukça çocuk dostu bir tasarıma sahip. Bu haliyle çocukların okur yazarlığına ihtiyaç duysa da bir kolaylaştırıcı kitabı daha küçük yaştaki çocuklar için de kullanılabilir hale getirebilir. Kitabı okur yazar çocuklar yalnız veya arkadaş gruplarıyla kullanabilirler. Kitap evde veya sınıfta kullanmaya da oldukça müsait. Kitapta yer alan 45 ayrı etkinlik öğretmenlerce her gün ayrı ayrı ele alınabilir bu etkinliklerden yola çıkarak yenileri üretilebilir.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN 30.YILINDA ÇOCUK HAKLARI KİTAPLARI

Hatice KAPUSUZ

Fotoğraf Betimleme: Erkek ve Kız Çocuk Hakları Bildirgesi kitap görüntüsü

Erkek ve Kız Çocuk Hakları Bildirgesi

Yayınevi: YKY Yazar: Elizabeth Brami Çizer: Estelle Billion- Snagnol

Çeviren: Burcu Oğuz Yaş: +5

Sözleşmenin ayırım gözetmeme ilkesini en çok hatırlamamız gereken konulardan biri de toplumsal cinsiyet eşitliği. Eşitsizlikler bebeklikte başlıyor ve çocukların hayatını kuşatıyor. Kız çocukları ve oğlan çocukları için roller, kıyafetler, meslekler ve oyunlar baştan belirleniyor. Bu belirlemeler çocukların büyüme ve gelişme haklarını da manipüle ediyor ve mevcut potansiyellerini istedikleri şekilde kullanmalarını engelliyor. Buna karşı Kız ve Erkek çocuk Hakları bildirgesi kitapları kızlara ve oğlanlara istedikleri gibi olma haklarının olduğunu söylüyor. Kız Çocuk Hakları bildirgesi, kızlar için pasaklı ve kıpır kıpır olma hakkını 1. Madde olarak verip bilyelerle, arabalarla ve bilgisayarla oynama hakkıyla devam ediyor. Erkek Çocuk Hakları bildirgesi ise oğlanlar için ağlama ve nazlanma hakkı ile başlıyor ve istedikleri gibi süslenme hakkı ile devam ediyor. Bildirge kız ve oğlanlara “aman kızım uslu dur”, “erkek adam ağlamaz”, “kız gibi kırıtma” gibi kalıp yargılarla onlara izin verilmeyen tüm cinsiyetçi kalıpları kaldırma cesareti veriyor. Bildirgelerin bir de anne ve baba hakları versiyonları var. Onlar da bir bu kadar keyifli ve güç verici. Kitaplar son maddede istediği kişiyi sevme hakkından bahsettiği için bir dönem akit tarafından da hedef gösterilmişti.

STRASBOURG KARARLARI

Türkiye Engelliler Konfederasyonu

1989 yılında Fransa'nın Strasburg şehrinde ilk Avrupa Bağımsız Yaşam Konferansı düzenlendi. Hollanda, İngiltere, Danimarka, İtalya, İsviçre, İsveç, Fransa, Avusturya, Finlandiya, Belçika, ABD, Macaristan, Almanya ve Norveç'ten engellilerin katıldığı bu konferansın sonunda Avrupa Bağımsız Yaşam Ağı (ENIL) kuruldu. Bir diğer önemli sonuç da Strasburg Kararları'nın benimsenmesiydi:

1. Kişisel asistan hizmetine erişim bir insan hakkıdır. Bu hizmet, farklı engellere sahip ve farklı yaşlardan her engellilere gelir düzeyi, medeni hali ve ailevi durumuna bakılmaksızın sunulmalıdır.
2. Kişisel asistan hizmetinden yararlananlar farklı düzeylerde kontrol imkanı sağlayan hizmet modelleri arasından kendilerine en uygun olan modeli seçebilmelidir.
3. Bu hizmetten yararlananların, istihdam, barınma, eğitim gibi yaşamın her alanına katılımı sağlanmalıdır.
4. Bu hizmetler haftanın yedi günü 24 saat boyunca sağlanmalı, acil durumlarda da erişilebilir olmalıdır.
5. Fon sağlayıcı, kullanıcı tarafından gerekli görüldüğü durumlarda hem kullanıcının kendi eğitimi hem de yardımcısının eğitimi için gerekli finansal fon desteğini sunmalıdır.
6. Fon yardımcılarına avantajlı ücret ve yan faydaları da sağlamalı, idari ve yasal mevzuat dâhilinde ortaya çıkan kurum giderlerini karşılamalıdır.
7. Fonlama güvenilir bir kaynaktan yapılmalı ve fonun bireye aktarılma yeri yine bireyin kendisi tarafından belirlenmelidir. Sağlanan fon vergiye tabi bir gelir olarak değerlendirilmemeli ve fon kullanıcıyı yasa ile kendisine sağlanmış olan diğer hizmetlere erişim hakkından mahrum bırakmamalıdır.

STRASBOURG KARARLARI

Türkiye Engelliler Konfederasyonu

8. Kullanıcı aile bireyleri de dâhil olmak üzere istediği kişiyi yardımcı olarak seçme hakkına sahip olmalıdır.

9. Kaynak yetersizliği, yüksek giderler, sunulan hizmetlerin tatmin edici veya erişilebilir olmaması bir kişinin kuruma yerleştirilmesi için bir gerekçe olarak kullanılmamalıdır.

10. Fon sağlayıcılar ve fon başvurularını değerlendiren mercilerden bağımsız olarak çalışan, makul bir süre zarfından sonuçlanabilen ve masrafları yasal mercii tarafından karşılanacak şekilde başvurucuya hukuki destek alma imkânı sunan, tektip bir yargısal itiraz usulü tesis edilmelidir.

11. Yukarıda belirlen unsurların geliştirilebilmesi için engelli bireyler ve kurdukları örgütler, planlama, uygulama ve geliştirme de dâhil olmak üzere politika oluşturma süreçlerinin her aşamasında etkin varlık göstermelidir.